

זאת ה'תורה

שבת תזריע-מצרע תש"פ

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב **יצחק גינזבורג** שליט"א

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ

04	איזה פרצוף יש לזוגיות שלך?	03	זוגיות שיוונית נקודה מעובדת
25	מעין גנים מצורע טהרת המצורע	04	"עזר כנגדו" שיעור לנשות 'תורת הנפש'
26	פרקי אבות פרק ב' משנה י'	14	"בכל דרך דעהו" שיעור מברית מילה
29	ארבע מהפכות זכות האשה בלימוד	19	"אשה כי תזריע" אור החיים לפרשת תזריע
32	הסיפור החסידי רבי מענדיל מוויטבסק	20	רפואת המצורע אור החיים לפרשת מצורע
34	מענות ותשובות תשובות הרב לשואלים	21	הבדלה לצורך המתקה שפת אמת לפרשת תזריע
35	רמז בפרשה תזריע-מצרע	22	"אין עוד" – מלמעלה עד למטה שפת אמת לפרשת מצורע
37	המדור אליהם ספירת העמר	24	מעין גנים תזריע ברית מילה

הקדמת המערכת

שבת שלום וקיץ בריא לכל הקוראים היקרים, לאחר **שבועיים של געגועים** וכיסופים, אנחנו שוב כאן עם **גליון ואביטה** לפרשיות תזריע-מצורע, מלא בכל טוב, שיעורים, התוועדויות, מאמרים וסיפורים חסידיים לכל המשפחה. לאור המצב בארה"ק ובעולם, **ההפצה הפיזית של הגליון עדיין מצומצמת למדי** [מה שמעכב גם את החידושים המרעננים עליהם כתבנו בגליון הקודם]. מה אתם יכולים לעשות בנידון? ראשית כל, **לצרף כמה שיותר אנשים לתפוצת האימייל שלנו** דרך הכתובת שבתחתית העמוד. שנית, **אם אתם מעוניינים בחוברות מודפסות** שתוכלו להפיץ בדרכים שונות, אנא היו בקשר ואנחנו נשלח לכם את הכמות הנדרשת.

השבוע בגליון: נפתח עם **נקודה מעובדת** משיעור — **זוגיות שיוונית** — על שויון, חוסר שויון ותפקידיהם ביחסי איש אשה. משם נעבור לגוף השיעור, חלק שלישי משיעור **לנשות תורת הנפש** מחודש שבט, בו פרש הרב פרצוף ביאורים על המושג "**עזר כנגדו**" הנארג למסכת חיי נישואין בריאים ומאושרים. בשיעור השני, **מתוך ברית לנכד הרב השבוע**, דרש הרב אודות שמו של הרך הנימול — יוסף — והקשר לעבודת "**בכל דרך דעהו**". **באור החיים** לפרשת תזריע נלמד את פירושי אוה"ח על הפסוק "**אשה כי תזריע וילדה זכר**" בכלל ובפרט. ובפרשת מצורע נלמד על **רפואת המצורע**, תיקון מימד הזמן ותשובה בשמחה פנימית וחיצונית. בשפת אמת לפרשת תזריע — **הבדלה לצורך המתקה** — נלמד על תפקידה של ההבדלה בנפש ואיך היא מביאה לידי המתקה ודבקות בה'. ובשפ"א על מצורע — **"אין עוד"** — **מלמעלה עד למטה** — נלמד על גילוי הנשמה הגבוהה דווקא בגוף נמוך ועכור. **במעין גנים** לפרשת תזריע נלמד מתי **ברית מילה** דוחה שבת, מתי היא דוחה צרעת ומה ההבדל ביניהם. ובמעין גנים לפרשת מצורע נלמד על המימד הרוחני של **טהרת המצורע** ורפואתו. מדור **פרקי אבות** האהוב שב אלינו, והשבוע נלמד על משנה י' בפרק השני, "**איזהו דרך טובה שידבק בה האדם**". **בארבע מהפכות**, נלמד השבוע על **זכות האשה בלימוד** — האם לאשה יש זכות בלימוד התורה שלה בעצמה או שמא רק במה שבעלה ובניה לומדים. **בסיפור החסידי** נקרא על בעל ההילולא של א' אייר — **רבי מנחם מענדיל מוויטבסק**. **ובמענות ותשובות** נקרא מכתב חיזוק לרופא חסידי מניו יורק ועוד. **ברמז בפרשה** נלמד על נגעים וטהרת המצורע. **ובמדור לילדים** ילמד אותנו רזי, שחזר מחופשת הפסח, על הבדל בין אדם לבהמה וכיצד הדבר בא לידי ביטוי **בספירת העמר**.

רוצים לקבל מאמרים על הספירה היומית? הצטרפו לתפוצה דרך המייל שבתחתית העמוד.

שבת שלום ומבורך וקיץ בריא, המערכת

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | **עיצוב:** דעה אביחיל | **מערכת:** הרב יוסי פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

זוגיות שויונית

יכולים להעביר את אותן תכונות הלאה בילדים ש"כל ראייהם יכירם כי הם זרע ברך הוי" (לעומת זאת, זוגיות כפויה והולדה מתוך אינסטינקט קיום המין מדרדרת את הדורות הבאים ומטשטשת בהם את "צלם אלהים").

אכן, למרות שווי המשקל העצמי, יש שוני בין איש ואשה ככלל ובין כל בני זוג בפרט – חלק מהפלא האלקי של הבריאה בצלם ודמות הוא הטבעת אין-סוף חלקים שונים, בפרצופיהם ובדעותיהם, בחותם-צלם אחד. יתר על כן, דווקא כדי שהשוויון השונה לא יוליד ריחוק וניכור, או מפגש מהוסס ובלתי מתחייב, אלא כריתת ברית הכוללת התמסרות לעזור ולסייע "לא היה ראוי שיהיה העזור שוה לו לגמרי, כי אז לא היה ראוי שיעבוד וישרת אחד מהם לחברו". לשוויון האובייקטיבי צריך לצרף תחושה סובייקטיבית של יתרון הזולת עלי – דווקא מתוך הכבוד ל"חלק אלוה" המיוחד והשונה שלו.

האיזון בין השוויון של "כנגדו" והנכונות להיות "עזר" תלויה בשוויון פנימי אמתי – מדת ההשתוות, היכולת לקבל בשוויון-נפש גם את שבחי-מעלותי וגם את גנותי-חסרונותי. כאשר תחושת השווי הפנימית של האדם היא מכח ה"צלם אלהים" הבלתי-תלוי שבו היא חדורה בטול אמתי לה', המאפשר לו לקבל בשוויון נפש תפקידים שונים – פעם למעלה ופעם למטה – בלי לאבד את שווי המשקל הפנימי וממילא בלי לפגום בשויוניות האמתית, המתענינת הכנה והמתמסרת בין בני הזוג.

"ויאמר אלהים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו". אפשר לחשוב שהאשה היא עוזרת-בית כשהאיש מתנהג כראוי ו'מתנגד' המשמש לו כעונש בשעת הצורך. אך "עזר כנגדו" מתפרש בעיקר כבת זוג העומדת מול האיש בשוויון קומה ויוצרת עמו יחס בחירי ורצוני. שוויון-הקומה מנוגד לבהמות שפגש קודם, שיכולות לשמש לו עזר אך אינן "כנגדו" אלא תחתיו, והיחס הרצוני מנוגד לקיום האנדרוגיני (דו-פרצופין) הפרה ורבה מיניה וביה אוטומטית, ללא קשר רצוני "פנים אל פנים". העמידה פנים אל פנים והשוויון תלויים זה בזה, כלשון ה"ספרא דצניעותא": "עד דלא הוה מתקלא לא הוו אשגחן אפין באפין" (עד שלא היה משקל-איזון לא היתה הסתכלות-השגחה פנים בפנים). בהעדר שוויון נכנס ממד של הכרח – תלות או שעבוד – הפוגם בחפשיות הרצון וממילא באמתית האכפתיות והתענינות ההדדיות.

שוויון האיש והאשה נעוץ בנקודה הגבוהה והפנימית ביותר בנפש: האדם שנברא "בצלמנו כדמותנו" ראוי ל"עזר כנגדו" זהה – "ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אותו ונקבה ברא אתם". הצלם והדמות הם צורת הנפש הפנימית, **מדות הלב (דמות)** ובעיקר השכל האלקי-הפנימי וכח הבחירה (צלם). בשני בני הזוג ישנו "חלק אלוה ממעל ממש", שניהם בנים לה' הנמשכים ממח האב כביכול, וכשיש הכרה באותו חלק, התענינות-משתאה בו, כבוד הדדי ו"עזר" כלפיו – הם

"עזר כנגדו"

קיצור מהלך השיעור

בשיעור מיוחד לתלמידות בית הספר לתורת הנפש הציג הרב 'פרצוף' פירושים (של הראשונים ושל גדולי החסידות) לכינוי האשה קודם לבריאתה – "עזר כנגדו". מגוון הפירושים נארג למסכת של חיי נישואין בריאים ומאושרים, המבוססים על בחירה ורצון הדדיים, דאגה הדדית ושיתוף פעולה – בחיי המעשה, בחיי הרגש והשכל השיוניים ובעבודת ה' והתיקון העצמי – מתוך הכרה אמיתית בערכה של האשה ובערך של ה'יחד'.

השיעור נמסר לנשים בכ"ב שבט, יום ההילולא של הרבנית חיה-מושקא, שהתבוננות רחבה במושג "עזר כנגדו" יכולה לתת מושג-מה בעבודתה בקדש כ"עזר כנגדו" לרבי מליובאוויטש עשרות בשנים (נעיר כי זהו חלקו השלישי של השיעור, שחלקו הראשון פורסם בגליון "משפטים" והאחרים טרם פורסמו – כרגיל, שיעורים מלאים יותר נשלחים ברשימת התפוצה אליה ניתן להרשם במייל itiel@pnimi.org.il).

מעלת האשה – "עזר כנגדו"

לפני בריאת האשה אמר ה' "לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו"^א. עוד לפני שמופיע השם הכללי "אשה" או השם הפרטי "חוה", האשה נקראת "עזר כנגדו" – צריך להבין מה פירוש "עזר כנגדו". אם כן, השם המקורי של האשה הוא "עזר כנגדו" – עוד לפני אשה ולפני חוה – וצריך להבין מהו "עזר כנגדו".

כולן ודאי זוכרות את רש"י על הפסוק, שאומר "זכה 'עזר', לא זכה 'כנגדו' להלחם". נשמע שקול – חצי טוב וחצי לא טוב. הכל תלוי בו, אין לו מה להתלונן – זו 'בעיה שלו'.^ב רש"י מסביר "עזר כנגדו" על דרך "'מצא'

או 'מוצא'".^ג זו השאלה שהיו שואלים את החתן תחת החופה, בארץ ישראל דווקא, כדי להסביר לו שאם תזכה יהיה "מצא אשה מצא טוב"^ד ואם לא יהיה "ומוצא אני מר ממות את האשה"^ה (כפי שאנו מסבירים באריכות בספר שכינה ביניהם). זהו דרוש של חז"ל שרש"י מביא בפשוטו של מקרא, אבל שאר הפרשנים לא מפרשים כך – כל אחד מפרש איך שמבין לפי דרכו את פשט התורה. קודם כל פשט, ואחר כך הדרוש ידרש.

עכשיו נעשה 'פרצוף' של עשרה פירושים של גדולי ישראל, כולל כמה פירושים של גדולי החסידות, במשמעות "עזר כנגדו". כלומר, נסדר את הפירושים לפי הספירות, כחות נפש,

ג ברכות ח, א.

ד משלי יח, כב.

ה קהלת ז, כו.

ו הוה לפרצוף פירושי "עזר כנגדו" בשיעור ז' אלול ע"א.

נרשם ע"י איתיל גלעדי. לא מוגה. שיעור נשים – תורת הנפש (חלק שלישי). אור לכ"ב שבט תש"פ – כפ"ח.

א בראשית ב, יח.

ב וראה באריכות בהקדמת הספר שכינה ביניהם.

טוב היות האדם לבדו? אפשר היה לחשוב שהוא לא יכול לפרות ולרבות – הוא לבד, אז אין תולדות – אך הרמב"ן אומר שלא יתכן שה' יברא מציאות שלא יכולה להמשיך להתקיים. אם כן, מהו ה"לא טוב"?

הוא מסביר שהיתה אפשרות של הפריה מיניה וביה, כפעולה אוטומטית – אפשר לומר שרוב פעולות הגוף הן אוטומטיות, לא-רצוניות, שהרי אני חושב על רוב הדברים שקורים בתוך גופי – ואף על פי כן ה' אמר שאם "פרו ורבו" לא יהיה רצוני, הוא עצמו יתדרדר (גם מלשון ירדת הדורות...), לא יחזיק מעמד. "לא טוב" שבצורת דו-פרצופין ה"פרו ורבו" הוא פעולה לא רצונית, ולכן "אעשה לו עזר כנגדו" – שהאדם יראה את בת זוגו, והיא תראה אותו, והחיבור שלהם יהיה מרצון (רמז נאה: **"אעשה לו עזר כנגדו"** עולה ב"פ **מרצון**, מצדו ומצדה). כלומר, לפי הרמב"ן "עזר כנגדו" אומר שהחיבור היה לא-רצוני וה' רצה שיהיה בחירי, כמו הביטוי "בחירת לבו". גם הנישואין צריכים להיות על פי בחירה, וגם כל יחוד לשם "פרו ורבו" צריך להיות פעולה רצונית ולא פעולה אוטומטית.

הוא כותב על מה שאחר כך בכתבי האריז"ל יקבל ממדים הרבה יותר מפורטים, שצריך לקחת את המצב הראשוני – שנקרא "אחור באחור" – ולהפוך ליחס של "פנים בפנים", לעבור מיחס ממילאי ליחס רצוני. גם עכשיו, אחרי שה' ברא זכר ונקבה בנפרד, יכול להיות "אחור באחור" – כשאני שם לב לזולת, כשאני עושה דברים, כי אני חייב, ואולי אפילו יש ממד של רצון, אבל חיצוני, לא רצון אמתי והתלהבות אמיתית. ה' אומר ש"אחור באחור" הוא "לא טוב", אפילו לקיום המין,

ומתוך כך נוכל ללמוד הרבה דברים על היחס המתקן של איש ואשה (וגם של מח ולב, כפי שהוסבר בחלקו הראשון של השיעור).

אנחנו היום בהילולא של הרבנית חיה מושקא – יחס הרבי והרבנית, כשקצת מתבוננים בחייהם יחד, הוא יחס הכי מושלם שיכול להיות של "עזר כנגדו". כאשר מתבוננים ביחס שלהם אפשר לראות את מכלול הפירושים של "עזר כנגדו" באופן מושלם. כדרכנו, נתבונן בפירושים כנגד הספירות, לפי הסדר:

כתר: חיבור מתוך רצון

הפירוש הראשון, פירוש מאד מיוחד, הוא של הרמב"ן – אחד מגדולי הראשונים, שיש לו (בלשון שהרבי היה משתמש בו) את ה'ברייטקייט' (כתפים רחבות) לחלוק על רש"י, הוא לא מחוייב לראשון אחר (רש"י או הרמב"ם וכו'). הוא כותב שברור שגם לפני בריאת האשה, כשלפי חז"ל היו דו-פרצופין – "זכר ונקבה" כשני צדי אותו גוף, בלי להסתכל זה בזו – היתה אפשרות של הפריה מיניה וביה. זו היתה הפריה אוטומטית, כמו שיש פעולות לא-רצוניות של הגוף.

יש כלל גדול אצל הרמב"ן¹ במעשה בראשית, שמפרש את המלה "טוב" – מ"וירא אלהים את האור כי טוב", דרך כל ה"כי טוב" ועד ל"וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד" – שאין הכוונה טוב מוסרי אלא טוב לקיום העולם, טוב לקיום המין. ה' בורא עולם, וכשבורא בו חיה רוצה שהמין שלה יתקיים וכו' – ה"טוב" היינו קיום העולם-המין. לאור זאת, הוא שואל – מה פירוש "לא

ז רמז: "עזר כנגדו" ועוד חיה מושקא עולה ו"פ "כנגדו", היינו שעיקר מהותה הוא שהיא "כנגדו", במשמעות הכי חיובית של "שיון בקומתו" (כמו שיתבאר), עם הרבי.

ח רמב"ן עה"ת בראשית א, ד.

ט ראה באריכות גם בספר מחול הכרמים.

על צורת הגוף, אבל הפירוש הפנימי שצלם ודמות הן תכונות נפש – כמו עשר ספירות של הקבלה – ובעיקר הולך על פנימיות הנפש, השכל (כידוע שבכל פרצוף של עשר ספירות הג"ר הן הפנימיות והז"ת הן החיצוניות¹).

כלומר, במלים פשוטות, ה' רצה שאיש ואשתו יהיו שוים ברמה פנימית, ברמה שכלית – רמה שכלית אלקית, מדובר בצלם ודמות אלקים – ורק אז הזיווג יעלה יפה, לכך קוראים "עזר כנגדו". **עזר** אותיות **זרע** – בהיות אדם וחווה שוים בצלם ודמות יזכו לזרעא חייא וקיימא² כמותם, בצלם ודמות אלקים, כך כתוב על **ש**ת – מלשון **"שויתי עזר"**³ ו"**שויתי** הוי' לנגדי תמיד"⁴ – "ויחי אדם... וילד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת"⁵ (מכאן רמז שקין והבל נולדו לא מתוך שיוון אמיתי ולכן לא התקיימו...).

חכמה – צלם והשתוות

נחבר את הפירוש הזה לחכמה, משתי סבות: קודם כל, פנימיות הצלם ודמות בהם ברא ה' את האדם היא **חכמה (כח-מה, מה בגימטריא אדם)** – "חכמת אדם תאיר פניו"⁶. הנפש האלקית היא בעיקר חכמה אלקית (כמבואר באריכות בתניא⁷) – "ויפח באפיו נשמת חיים"⁸, "החכמה תחיה"⁹.

יד ראה ע"ח ש"מ דרוש ט ובכ"ד.

טו **זרעא חייא וקיימא** עולה **דעת**, "יודע אדם עוד את אשתו ותלד בן ותקרא את שמו שת כי שת לי אלהים זרע אחר תחת הבל כי הרגו קין" (בראשית ד, כה) – יש לפרש "יודע אדם עוד" היינו תוספת (עוד) בדעת (**יודע**, אותיות **עודי**) ביחס ל"והאדם ידע את חווה אשתו" בתחלה (בלידת קין והבל).

טז תהלים פט, כ.

יז שם טז, ח.

יח בראשית ה, ג.

יט קהלת ח, א.

כ פ"ב ופרקים יח-כה.

כא שם ב, ז.

כב קהלת ז, יב.

ולטובת הקיום האמיתי וגם העליה בסולם של המין האנושי – ה' רוצה שהמין האנושי יתפתח, לא שירד – צריכה להיות בחירה בחיבור, בחירה ורצון, צריך להיות שה"עזר" (גם ביחס הממילאי היא "עזר") יהיה "כנגדו" דווקא, דהיינו שהיא תעמוד מולו, שיראה אותה ויחפוץ בה.

הרמב"ן – גדול הראשונים אחרי רש"י בין מפרשי התורה – משתמש כאן בהדגשה במלה רצון, גם במובן של בחירה. לכן נשים את פירושו בכתר, שהוא הרצון. בלשון ספרא דצניעותא¹⁰, ה' רצה שיהיה שיווי משקל בין האיש והאשה: "עד דלא הוה מתקלא" – שיווי משקל של איש ואשה – "לא הוה אשגחן אפין באפין", ואז גם אם היה יחוד הוא "לא טוב". טוב יכול להיות רק ביחס של "פנים בפנים", מתוך רצון ובחירה.

חכמה: שיוון

שיוון בצלם ודמות

הפירוש הבא הוא פירוש הספורנו, גם מתקופת הראשונים. הוא אומר ש"עזר כנגדו" הכוונה שכמו שאדם נברא "בצלמנו כדמותנו"¹¹ כך ה"עזר" שלו תהיה "כנגדו" – שוה לו בצלם ודמות.

מה החידוש? קודם כל, הוא אומר שהמלה "כנגדו" היא לשון שיוון, כמו "שוין בקומתו" בלשון הקבלה¹². מה מספרת לנו התורה? חז"ל אומרים¹³ שהאדם קודם התנסה בזיווג עם החיות והבהמות ולא נחה דעתו – לא היתה לו קורת רוח בכלל. צריך בת זוג ששוה לו, ומה השווה? לא שווי חיצוני דווקא, אלא שווי של צלם ודמות. אפשר לפרש צלם ודמות

י זרה ח"ב קעו, ב.

יא בראשית א, כו.

יב ראה ע"ח של"ו פרקים א-ב.

יג יבמות סג, א.

בינה: השתקפות לצורך תקון עצמי

הפירוש הבא הוא כבר פירוש חסידי, מאחד מגדולי החסידות – בעל ה"אוהב ישראל", רבי אברהם-יהושע העשל מאפטא. במלים פשוטות, הוא אומר¹⁷ שה' ברא את האשה בשביל להיות ראי לאדם, על מנת שיעשה תשובה. "לא טוב היות האדם לבדו" – אדם לבד אף פעם לא יראה את נגעי עצמו, ואם יהיה לבדו הוא יחיה את כל חייו במחשבה שהוא הכי טוב, מושלם, פרפקט. הוא צריך אשה שתשקף אותו, ופתאום – אם הוא זוכה – יבחין בה בכל הבעיות של עצמו. אז, אם הוא פקח, אם הוא מבין – "מבין דבר מתוך דבר" – הוא יעשה תשובה. ה' ברא את האשה בשביל שהאדם יעשה תשובה, ולכך קוראים "עזר כנגדו" – הוא רואה אותה, רואה את עצמו בתוכה, וכך יזכה לעשות תשובה (וההתעוררות שלו לתשובה תעורר גם אותה לעשות תשובה).

תשובה בקבלה היא בינה – "ולבבו יבין ושב ורפא לו"¹⁸. גם כאן, זו הסתכלות – היא הראי, המראָה שלו, כמו נבואת שאר הנביאים שראו "במראָה"¹⁹, ראי, ושרש המראָה הוא בינה בקבלה – לצורך תשובה.

דעת: הכרה פנימית

הפירוש הבא, של בעל אור החיים הקדוש, שייך לדעת. הוא אומר שההבדל בין האדם לבהמות הוא שלאדם יש בת זוג אחת, שהוא מכיר ולא מחליף, מה שאין כן אצל החיות. הכוונה ב"כנגדו" לפירושו היא שיש לאדם חוש והכרה פנימית ש'זו, ולא אחרת, בת הזוג

שנית, גם עצם המושג "שויון" שייך לספירת החכמה²⁰. פנימיות החכמה היא בטול, לו שייך השויון – "שויתי הוי' לנגדי תמיד", מדת ההשתוות (אותה שבח מורנו הבעל שם טוב, ור' הלל מפאריטש כותב במאמר קצר בחריפות החסידית שלו, שמי שאין בו מדת ההשתוות ראוי לשורפו עם החמץ בערב פסח, היינו שמדת ההשתוות היא ענין הבטול, פנימיות החכמה, היפך הישות דחמץ). שויון בחסידות הוא ראיית הכל שוה – כל מה שקורה אתי בחיים, הכל מאת הוי', "הוי' בחכמה"²¹. זו תכונה של חכמה – היכולת להרגיש שויון.

איש ואשה הם גם חכמה ובינה (י-ה), שהן "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין"²², "שוין בקומתן". בקבלה יש מושג של אבא ואמא עילאין – שגם אמא עילאה היא חלק מפרצוף אבא הכללי, הבינה העליונה גם היא חלק מהחכמה. כתוב שזהו היחס האידיאלי של אברהם ושרה, הבעל והאשה היהודים הראשונים.

בסוף דבריו אומר הספורנו שבכל זאת צריך שאחד (הנקבה) ירגיש את עצמו קצת למטה מהשני (הזכר), כדי שירצה לשרת אותו. באמרו "לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו" ה' רצה במציאות שאובייקטיבית יהיה שויון בין בני הזוג – שוויון המתבטא בצלם ודמות אלקים, שהם בעיקר חכמה אלקית. בכל אופן, יש השלמה בין בני הזוג, שבפרטיות הם בחינת חכמה ובינה – אבל בכללות הם חכמה (אבא עילאה הכולל את אמא עילאה) ושויון.

כג ראה תניא, אגה"ק יא. החכמה היא כנגד אות י של שם הוי', שבה המלוי שוה לשרש: י = די.

כד משלי ג, יט.

כה ראה זהר ח"ג רצ, ב; זהר ח"א קכג, א.

כו אוהב ישראל לקוטים חדשים על בראשית.

כז ישעיהו, י.

כח במדבר יב, ו.

שהכוונה שתהיה הַחֲבֵרָה שלו, אבל אחר כך הבנתי שמתכוון שהאדם זקוק להיות בַּחֲבֵרָה – "או חברותא או מיתותא"^{7א}. גם הניקוד הראשון, חֲבֵרָה – יש לנו פרק שלם בספר שכינה ביניהם^{7ב} על מאמר החכם ש"האשה הטובה היא החבר הטוב"^{7ג}. "עזר כנגדו" אומר שצריכה להיות לאדם חברה. האדם לא יכול להיות חבר של בהמות וחיות – זו לא חברה. הספורנו אומר שצריכים להיות שוים בשכל, בחכמה. כאן הענף בלב הוא חברה שמהותה אהבה. אם מדברים על הרבנית חיה-מושקא ע"ה – היו לה חברות. היא היתה סופר-צנועה, כמעט לא יודעים עליה שום דבר, אך היו לה חברות קבועות שהיו באות ומתוועדות אתה, יושבות יחד על כוס תה – האדם צריך חברה. "עזר כנגדו" אומר שאדם צריך חברה, ובסיס-גרעין החברה הוא איש ואשה.

היום לומדים באוניברסיטה מדעי החברה. באקדמיה התורנית שלנו – מבנה האקדמיה הראוי לפי התורה – מדעי החברה הם בחסד (פסיכולוגיה היא הכרה, בדעת, אבל סוציולוגיה שייכת למדעי החברה בחסד). זהו בדיוק פירוש הרד"ק ל"עזר כנגדו" – לשם החסד, החֲבֵרָה (החבר הטוב) שהיא החברה.

גבורה: "כנגדו להלחם"

היכל הזכות

כשמגיעים לגבורה, הספירה הבאה, חוזרים לגרסה דינקותא – רש"י, שכבר הזכרנו. לפי הקבלה^{7ד}, ספירת הגבורה נמצאת ב"היכל הזכות" – שם דנים את האדם, אם

לא תענית כג, א.

לב פ"ד.

לג משלי ישראל תקפח.

לד זחר ח"א מא, א (ואילך); ח"ב רמה, א (ואילך); ע"ח שער מו (כסא הכבוד) פ"ג.

שלי' (והיינו משום שהיא נבראת מגופו ממש, לא כמו אצל שאר החיות ששניהם, הזכר ונקבה, יצאו מהארץ כו'). בקיצור, "עזר כנגדו" היינו הכרה בבן-בת זוג אחד.

יש בבן-בת הזוג בחירה – הרצון שבכתר – אבל מתוך הבחירה מגיעה הכרה (השער של כתר הוא כר, לשון הכרה, וכך גם בלועזית – crown – וכן להכתיר – to coronate). שרש ההכרה הוא נכר, וממנו לשון נכרי, ההפך מהכרה פנימית (וכמו שהדגישה רות לבצע ב"לשון נופל על לשון" – "מדוע מצאתי חן בעיניך להכירני ואנכי נכריה"^{7ט}, פסוק שחז"ל פרשו כנבואתה לבעז שהוא עתיד לשאת אותה לאשה^{7ז}). שוב, מלת המפתח כאן היא הכרה – הוא מכיר בה והיא מכירה בו, ש'זה שלי'. בחסידות מוסבר שהכרה היא פנימיות הדעת (ההרגש הפנימי של הדעת, לא השכל שבדעת).

"עזר כנגדו" של האוהב ישראל הוא תשובה (שבזהר מזוהה עם ספירת הבינה), "עזר כנגדו" של הספורנו הוא שוויון (שאמרנו ששייך לחכמה), הרמב"ן היינו רצון (כתר) – וכעת הפירוש של בעל האוה"ח הק' הוא הכרה, ההרגש הפנימי של הדעת. 'בול' כנגד הספירות העליונות, וכך ממשיך גם הלאה.

חסד: חֲבֵרָה (וּחֲבֵרָה)

הפירוש הבא, כנגד החסד, הוא פירוש הרד"ק – מגדולי הראשונים, אחרי הרמב"ן. בדרך כלל מכירים יותר את הרד"ק על הנ"ך, אבל יש לו פירוש גם על התורה. הוא כותב ש"עזר כנגדו" הוא לשם "חברה". בהשקפה ראשונה לא ברור איך לנקד. בהתחלה חשבת

כט רות ב, י.

ל רות רבה ה, ב.

"ערכו", לגבי השלחן במשכן, "שלחן בצפון"^{לח} במקום הגבורה – "וערכת את ערכו"^ט, שלחן ערוך. עורכים על השלחן שתי מערכות של לחם הפנים, לחם לשון מלחמה (בתנ"ך גם ראית פנים היא לשון מלחמה^מ, כמו שקרב – "פדה בשלום נפשי מקרב ליימא"^{מא} – הוא לשון קירוב, קירוב של מאבק פנים בפנים). בתנ"ך יש עוד כמה פעמים את המלה "ערכו", אבל בניקוד אחר – "ערכו", עורכים שלחן וגם עורכים מלחמה. לדוגמה, "ערכו מגן וצנה וגשו למלחמה"^{מב}. יש פה רמז למצות ערכין, ששייכת גם לנפש – אדמו"ר הזקן אמר שכל אחד צריך לדעת להעריך את עצמו. האשה, ה"עזר כנגדו", גם עורכת לאיש שלחן^{מג} וגם עוזרת לו לערוך מלחמה, הכל לשונות של גבורה.

תפארת: דאגה הדדית

הפירוש הבא שייך לתפארת, שפנימיותה מדת הרחמים. רחמים קשורים לדאגה לזולת. רבינו בחיי, אחד מגדולי הראשונים אחרי הרמב"ן, מתחיל בדברי הרמב"ן – הכל יוצא מהכלל הגדול של הכתר, שה' רצה שיראו אחד את השני, שיהיו אחד מול השני "אשגחן אפין באפין", לא דבוקים אחור באחור אלא נפרדים ורואים זה את זה. הוא ממשיך לפרש^{מח} ש"עזר כנגדו" היינו

לח ב"ב כה, ב.

לט שמות מ, ד.

מ רבי יוסף בכור שור על בראשית לב, לא (וכן פירש שם האוה"ח); ראב"ע על בראשית מב, א (וראה מלבי"ם שם).

מא תהלים נה, יט.

מב ירמיה מ, ג.

מג גם במשמעות של זיווג, כבנדרים כ, ב.

מד בשם "החכם מורי ר' שלמה נ"ע" (אחרי שמפרש בדומה לרמב"ן). הוא משתמש בלשון "ישתדל בתועלתה כאשר ישתדל בתועלת גופו", היינו שידאג לה להיטיב לה ולתקן אותה בכל עניינה כמו שדואג לעצמו (והיינו מדת הרחמים, פנימיות התפארת – "תפארת גופא" – המקבלת מהכתר-עליון).

יש לו זכות כך וכך ואם אין לו זכות כך וכך. בדיוק מה שרש"י אומר, ש"עזר כנגדו" היינו שני לשונות שיש ניגוד ביניהם – חוץ מהמלה "כנגדו" לשון ניגוד (גם לשון מלקות^{לז} כנודע, היינו "להלחם") יש כאן ניגוד בין "עזר" לבין "כנגדו" – "זכה 'עזר', לא זכה 'כנגדו' להלחם". זו תודעת "היכל הזכות", הכל תלוי בזכות שלך, "זכה" ו"לא זכה" – דנים אותך במדת הגבורה.

מלחמה ולחם

עוד דבר, ה"לא זכה 'כנגדו'" הוא "להלחם" – רש"י לא כותב 'להלחם בו' אלא רק "להלחם". אפשר לפרש שהיא תעזור לו במלחמות שלו. אולי "זכה" היינו להיות צדיק, שאין לו מלחמות, אז היא רק "עזר", אבל אם "לא זכה" והוא 'רק' בינוני של התניא, ואז כל חייו הם מלחמה – ו"כנגדו" להלחם.

אנחנו מסבירים מאז ומתמיד ש"לא זכה 'כנגדו'" היינו שהיא עוזרת לו בכך שמנגדת לו. זהו ענף הבינה – שם התשובה, ועיקר מה שצריך עליו תשובה הוא האגו שלו. האשה רואה את האגו של האיש, ואז מנגדת-מבטשת אותו לטובתו – זהו העזר האמתי, שמבטשת את הישות שלו. איפה יש מלחמה בכלל? בגבורה, "איזהו גבור? הכובש את יצרו"^{לז}.

יש גם רמז יפה בביטוי "**עזר כנגדו**" – המסגרת (ראשי וסופי התבות) היא אותיות **ערכו**^{לז}. בתורה כתובה רק פעם אחת המלה

לה יבמות סג, א.

לו אבות פ"ד מ"א.

לז **ערכו** אותיות **כעור**, תמורת המלכות בספר יצירה (פ"ד מ"ג), שבנינה מן הגבורות (השלחן בצפון, גבורה, הוא "שלחן מלכים" וה"זר זהב סביב" של השלחן הוא "כתר מלכות") – "תמורת **חן כעור**" (וכרמוז בפסוק "**וחין ערכו**". איוב מא, ד), "אשת חן תתמך כבוד" (משלי יא, טז). התמורה בין חן לכעור היא ממש על דרך "זכה... לא זכה..." ("זכה" היינו כאשר "שפל רוח [מדת השפלות של דוד המלך, המדה הפנימית של המלכות] יתמך כבוד", כמבואר בכ"מ).

כנגדו" הוא מה שכתוב בספר קהלת בפשטות – הפשט של "עזר כנגדו" – "טובים השנים מן האחד"^{טז} (גם פירושו מתחיל מהרמב"ן, שהיו אחד ונפרדו).

מה הכוונה? איך הוא מפרש "עזר"? יש דברים בעולם שחייבים שיתוף פעולה בשבילם. אפילו בשביל להתחמם, כתוב בקהלת^{טז}, אחד לא יכול להתחמם מינה וביה, מתוך עצמו, צריך בן-בת זוג כדי להתחמם. אבל בכלל, "טובים השנים מן האחד" – לכל דבר טוב שיש שנים, יותר מאחד בפני עצמו. הכוונה כאן למעשה, בדברים שעושים בעולם. בקבלה זהו סוד השם צבאות, השם הקדוש של שתי הספירות נצח והוד^{טז}. כאשר כותבים את שם **צבאות** באתב"ש הוא אותיות **השתפא**^א – לשון שיתוף^{אז}. נצח והוד הן שתי רגלים. כתוב שהידים יכולות לפעול כל אחת בפני עצמה, אבל הרגליים חייבות שיתוף פעולה – אי אפשר ללכת ברגל אחת. סמל שיתוף הפעולה בגוף הוא הרגלים, שתי הספירות נצח והוד, והשם הקדוש הוא צבאות (בדיוק נושא הפרק של השנה במאמר "באתי לגני"^{אז}). הפלא שאם כותבים "**עזר כנגדו**" באתב"ש – **זעג לטרקפ** – הוא שוה בדיוק שם **צבאות** (499)!

האבן עזרא מסביר זאת לצורך פעולה – לצורך כל פעולות החיים "טובים השנים מן האחד". זהו ה"עזר כנגדו" – "לא טוב היות האדם לבדו". "**עזר כנגדו**" ועוד "**טובים השנים מן האחד**" עולה "**אשת חיל מי ימצא**"^{אז}!

(במלים פשוטות, לא במלה שהוא משתמש בה) שיהיה למי לדאוג. כלומר, שיהיה על מי לרחם. פלאי פלאים.

יש ווארט של רבי נחמן שעל הבעל לעורר בנפשו את מטען מדת הרחמים – שעיקר הרחמים על האשה^{טז}. הוא לא כותב, אבל הולך גם בכיוון השני, אשה משכלת – "מהוי" אשה משכלת"^{טז} – יודעת טוב-טוב לרחם על בעלה. עיקר הרחמנות של האשה על הבעל ועיקר הרחמנות של הבעל על האשה, ומלה אחרת, נרדפת, היא דאגה – האיש דואג לאשה והאשה דואגת לאיש. זהו תוכן הכתובה, שבגשמיות אני חייב לדאוג לך, ופנימיות הדאגה היא מדת הרחמים.

כך הוא כותב, ש"עזר כנגדו" הוא היכי תמצוי כדי להוציא מהאדם את מדת הרחמים שלו, את הדאגה שלו. פירוש נפלא, השייך לתפארת.

נצח והוד: שיתוף פעולה שותפות בעסק

הרבה פעמים שתי הספירות נצח והוד הן יחד – כך היה בהתחלה, בעולם התהו, בו היו רק ספירה אחת – וכאן נקביל לשתייהן יחד פירוש של האבן עזרא, שאפשר לומר שכפשטן הוא שוה-ערך עם רש"י. הוא כותב שכל הענין של "לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר

מה שיחות הר"ן רסד. ראה באהלי צדיקים בשער "בת עין" עמ' קפב הערה טו, ושי"ב.

מו משלי יט, ד. ב"עזר כנגדו" – שתי האותיות האמצעיות הן **זג** (10), **זוג** מן השמים (בחלק קודם של השיעור ראינו שלאיש – "כנגדו" – יש **ג** שמות במעשה בראשית ואילו לאשה – "עזר" – יש **ז** שמות). שאר אמצעי התבות – **נד** (54), וראשי וסופי התבות – **ערכו** (296), כנ"ל. נבנה סדרה: 10 54 296 (בסיס 198) – המספר הבא בסדרה הוא 736 ועד כאן = 1096 = "**אשה משכלת**" (מ"עזר כנגדו" קבלנו "אשה משכלת"!); אותיות **זג** באמצע ואותיות **ערכו** מסביב = **אשה**, נמצא שאותיות **נד** ועוד 736 (23 פעמים 32, **לב** פעמים **חיה**) = "**משכלת**"! "**אשה משכלת**" = 8 פעמים 137 ("כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה"), הערך הממוצע של כל אות!

מז קהלת ד, ט.

מח שם פסוק יא.

מט זהר ח"ג יא, א; ראה קהלת יעקב ערך 'צבאות'.

נ זהר ח"ב רסא, ב.

נא קהלת יעקב ערך 'השתפא'.

נב נתבאר בארוכה בשיעורי ז-י שבט ש"ז.

נג משלי לא, י.

הדור ה-יה לאדם הראשון, שבקדושה היינו הסוד של "שכינה ביניהם"¹¹ (ה-י של איש וה-ה של אשה¹²). הפסוק אומר "פלג אלהים מלא מים"¹³ שעולה בגימטריא "עזר כנגדו!" הערך הממוצע של כל מלה היא "מים" (מיין נוקבין ומיין דכורין), חסד ואהבה (מים חיים שנוצרים דווקא כאשר האחד מתפלג לשנים). והוא עולה "כמים לים מכסים", היעוד העתידי של "כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים"¹⁴.

יסוד: תקון הברית

הפירוש הבא הוא גם פירוש חסידי, של בעל ה"עבודת ישראל", המגיד מקאזניץ, מגדולי תלמידי המגיד ממעזריטש והרבי ר' אלימלך מליז'נסק (הוא השתתף עם אדמו"ר הזקן בעריכת סידור נוסח התפלה¹⁵). הוא אומר¹⁶ ש"עזר כנגדו" הוא לשם תיקון ספירת היסוד – כותב את הספירה בפירוש. היסוד הוא הספירה של החיבור, ושם יש גם יצר הרע של תאוה שצריך לתקן. כל זמן שהאדם לבד הוא לא יכול לתקן אותו. דווקא כשיש שנים, ואז כאילו היצר מתגבר, יש לו כח להתגבר על היצר ולתקן את הברית. שוב, הוא אומר בפירוש ש"עזר כנגדו" היינו עזרה לתיקון היסוד (ומוסיף כי לפי "אעשה לו עזר כנגדו" בעשרה מאמרות הוא מרכבה למדת היסוד¹⁷).

נד סוטה יז, א.

נח רש"י שם.

נט תהלים סה, י.

ס ישעיה יא, ט.

סא ראה שיש שרפי קדש (פשיסחא) מערכת רבי ישראל מקוזניץ ז (ובאריכות בהיכל הבעש"ט לו במאמרו של הרב יצחק ישעיה ווייס "הגהות כתי"ק בעל התניא על סידור המגיד ממעזריטש").

סב ד"ה "ויאמר ה' לא טוב וגו'".

סג וראה זהר ח"ג יא, ב שמאמר "לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו" הוא כנגד "לא תחמד" בעשה"ד, וראה מבחר שיעורי התבוננות חי"ד שיעור "עשרת הדברות" ש"לא

שוב, הפרדת השנים מן האחד היא לשם שיתוף פעולה. לומדים מהאבן עזרא משהו מאד מעשי – שראוי שבני זוג יהיו שותפים בכל. יש הרבה בני זוג שותפים בעסק – פותחים עסק בשותפות, כל אחד עם התפקיד שלו. כל בנין הבית הנאמן בישראל מיוסד על שיתוף פעולה – אחד לא יכול לעשות זאת לבד, לא יצליח לגדל משפחה לבד. גם לידת ילדים צריכה כמובן שיתוף פעולה, עליו כתוב "איהו בנצח, איהו בהוד"¹⁸, ועל נצח והוד כתוב "ברא כרעא דאבוה"¹⁹. גידול ילדים הוא פעולה משותפת של שני ההורים – האבא בנצח והאמא בהוד.

תקון דור הפלגה

על פי סוד, שיתוף הפעולה האמור הוא תיקון חטא דור הפלגה, הדור שלא ידעו לשתף פעולה זה עם זה (שלא הבינו אחד את השני – שיתוף פעולה תלוי בהבנה הדדית אחד את השני, והיינו "טובים השנים מן האחד", כאשר זוכרים שני בני הזוג את שרשם ומקורם המשותף "מן האחד" יבינו טוב אחד את השני ויוכלו לשתף פעולה).

שוב, מבואר בקבלה ששתי הספירות נצח והוד ("תרין פלגיגופא") בתחלה (בעולם התהו) היו אחת ואחר כך (בעולם בתיקון) התפלגו אחת מחברתה, כאשר הכוונה בקדושה היתה שהפילוג יאפשר שיתוף פעולה ויכולת לממש יוזמות (מלה-מושג השייך בעיקר לספירת הנצח שהתחדש בדור הפלגה – "כל אשר יזמו לעשות"²⁰) שהאחד אינו מסוגל לממש (שעל כן "לא טוב היות האדם לבדו").

דור הפלגה הוא הדור של פלג בן עבר,

נד ע"ח שער הכללים פ"א. ובכ"מ.

נה ע"פ עירובין ע, ב.

נו בראשית יא, ו.

פירושו דומה לרמב"ן, אבל שונה – הוא כותב שהכל כדי שהאדם יחבב אותה. קודם (בספירת הגבורה – "בנין המלכות מן הגבורות") דברנו על ערכין, לערוך את עצמו – כאן כדי שידע להעריך את האשה ולחבב אותה ה' עשה לו את כל הנסיונות הקודמים, ורק אחר כך הוא זכה ל"עזר כנגדו". צריך שהאדם ידע להעריך את האשה ולרצות בה. הרמב"ן דבר על רצון והתכוון שהיחוד יהיה רצוני, לא אוטומטי – לא הדגיש שרוצה בה ומחבב אותה. החזקוני מתאים לאופן בו אנחנו מפרשים את הפסוק "מצא אשה מצא טוב" – שמוצא את האשה (ולא את ה"אני" שלו), מצא אותה. אחרי הנסיונות הכושלים הוא ידע טוב להעריך אותה ולחבב אותה כמו שצריך. האשה עצמה – "מצא אשה" – היא המלכות, וכן החבה שהבעל מחבב אותה ביותר היא המלכות.

שוב, "כתר עליון איהו כתר מלכות"^ט – אבל כאן בסוף היינו לחבב את המלכות בהיותה מלכות דאצילות. כל החיות הן בעולמות התחתונים, לא בעולם שלו. האדם באצילות וכל החיות למטה, לא שייך לו, לא בעולם שלו – פתאום מוצא אשה, שאמנם היא מלכות, שגם יורדת להחיות את העולמות התחתונים (להיות "אם כל חי"), אבל היא מלכות דאצילות. היכולת לחבב, להכיר ולהעריך אותה בתור מלכות דאצילות, היא הפירוש שלו ל"עזר כנגדו". אז המלכות עולה מעלה-מעלה, עד שחוזרת לכתר – לשרש האמתי שלה ברדל"א.

סיכום

בקיצור הכי נמרץ עברנו כאן על עשרה פירושים של גדולי ישראל, שמסודרים מאד יפה וישר כנגד הספירות:

האוהב ישראל והוא היו תלמידי הרבי ר' אלימלך. האוהב ישראל (שהזכרנו קודם, בפירוש של ספירת הבינה) אומר שהאשה, ה"עזר כנגדו", היא בשביל שהבעל יעשה תשובה, שתשמש לו ראי, והעבודת ישראל אומר שהאשה מעוררת את היצר של האיש ועם זאת נותנת לו כח להתגבר על היצר, אם הוא רוצה (הכל תלוי ברצון, הכתר כנ"ל). רק בזכותה – דווקא כשהיא נפרדת ממנו והוא מתאוה לה – יש לו כח להיות צדיק, לתקן את ה"טוב", "אמרו צדיק כי טוב"^ט. ה' ברא איש ואשה כדי להיות "צדיק יסוד עולם" – "ועמך כלם צדיקים"^ט. היא "כנגדו" והוא יתגבר מכחה ויהיה צדיק, "צדיק יסוד עולם" – שזהו היעוד של כל בני וננות ישראל קדושים.

מלכות: חבה יתרה

הפירוש אחרון, שכנגד המלכות – שגם חוזר לכתר, "נעוץ סופן בתחלתן"^ט – הוא החזקוני, גם אחד הראשונים. הוא אומר, בהדגשה, שה"עזר כנגדו" חייב לבוא לאחר הנסיון הבלתי-מוצלח של האדם עם כל החיות והבהמות. קודם הזכרנו^ט שעד שלא נבראה חוה לא היתה לאדם קורת רוח. הוא כותב טפה אחרת, שרק מתוך ההשוואה, מתוך הנסיון הלא-מוצלח – היום אומרים כל הטראומות שהיו לו קודם מכל מיני הצעות שידוך, היו לו מלינוי הצעות שידוך, יש מלינוי חיות – פתאום בא לו השידוך האמתי, הנכון, וטבע האדם שדווקא על רקע הנסיון הלא-מוצלח הוא מחבב את הדבר הנכון.

תחמד" (המחולק לשתי פרשיות) מכון כנגד "היכל לבנת הספיר" הכולל יסוד ומלכות (עטרת היסוד), ואכמ"ל.

סד ישעיה ג, י.

סה שם ט, כא.

סו ספר יצירה פ"א מ"ז.

סז נתבאר בארוכה בחלק קודם של השיעור.

סח הקדמת תקו"ז, א ("פתח אליהו").

כתר

רמב"ן: חבור מתוך רצון

חכמה

ספורנו: שויון

בינהאוהב ישראל:
השתקפות לצורך תקון עצמי**דעת**

אוה"ח: הכרה פנימית

חסד

רד"ק: תְּבָרָה (וּתְבָרָה)

גבורהרש"י: זכה – עזר;
לא זכה – כנגדו להלחם**תפארת**

רבינו בח"י: דאגה הדדית

נצח והוד

ראב"ע: שתוף פעולה

יסוד

עבודת ישראל: תקון היסוד

מלכות

חזקוני: חבה יתרה

בקיצור – תובנות ונקודות 'עבודה':

- הנישואין בכלל וקיום מצות "פרו ורבו" בפרט צריכים להיות בחייריים ורצוניים, ולא פעולה אוטומטית.
- יחסי פנים בפנים – קשר מתוך רצון והתלהבות אמתיים – תלויים באיזון ושויוי משקל בין האיש והאשה.
- בין האיש והאשה צריך להיות שויון ב"צלם אלהים" שבהם – בשכל ובמדות המכוונים לעבודת ה' – ואזי זוכים שגם בזרעם אחריהם יתגלה אותו "צלם אלהים".
- בן הזוג הוא ראי המשקף את החסרונות ומעורר לתשובה.
- יחודו של האדם בהכרת בן זוג יחידי השייך לו באופן פנימי ואמתי.
- האדם הוא טיפוס חברתי וגרעין חיי החברה הוא הנישואין – החברות בין איש ואשתו.
- הצדיק זוכה שאשתו תעזור לו בעבודתו על מי מנוחות והבינוני ("הלואי בינוני") זוכה לעזרתה במלחמות החיים (כולל מלחמותיה "כנגדו", לעזור לו בבטוש ישותו).
- בסיס חיי הנישואין – ובמידה, גם תכליתם – הוא רחמים ודאגה הדדיים בין בני הזוג.
- על בני זוג להיות שותפים בכל מעשיהם, בבית ובחוץ, ובכך לתקן את חטא דור הפלגה.
- האשה אמנם מגבירה את יצרו של האיש, אך רק היא הנותנת לו כח לתקן את מדת היסוד בחיי הנישואין.
- נסיונות השידוך הלא-מוצלחים – המצלקים את נפש האדם – הם הרקע המאפשר לו להכיר היטב את מעלות בן הזוג המיועד לו באמת ולחבבו כראוי.

"בכל דרכיך דעהו"

קיצור מהלך השיעור

בברית מילה לנכדו השבוע דרש הרב על שמו של הרך הנימול, יוסף, והקשר שלו לסוד הדעת והיסוד ולעבודת "בכל דרכיך דעהו". השיעור באווירה 'משפחתית' – שהרי הברית נערכה במרפסת הבית ובהרכב המשפחתי המצומצם ביותר, כנהוג בימי הבידוד הללו – ועשוי קצת נקודות-נקודות, אך בחרנו להביאו כדרישת שלום טריה ומשמחת בימים אלה ובשל פניני עבודת ה' השייכות לפרשה ולתקופה שיש בו.

יוסף וסוד השש

יוסף שלנו הוא הבן הששי של המשפחה. יוסף הצדיק הוא הששי (בסדר האושפיזין של סוכות, לאחר שלשת האבות ומשה ואהרן שכנגד חג'ת נו"ה) – הוא ספירת היסוד (הששי במדות הלב), "וצדיק יסוד עולם" (נוהגים להעלות את הצדיק ל"ששי" בקריאת התורה). יותר מזה, כתוב ש-**יוסף** בגימטריא שש פעמים **הוי'** ב"ה. גם המלה **ברית** (ברית מילה, תיקון היסוד) היא כפולה של שש – שש פעמים **אמונה**¹.

יוסף הוא חב"דניק (יחסית אליו שאר האחים, **יב** השבטים, הם חג'תניקים, סוד **יב** גבולי אלכסון שבז"א²), אז חוץ מכך שבמדות הוא ספירת היסוד השרש האמיתי שלו הוא במוחין – במוחין הוא ספירת הדעת. הדעת כוללת את כל שש המדות – היא נקראת בזהר

נרשם (מהקלטה) ע"י איחיל גלעדי. לא מוגה. ברית יוסף שיי' פריימן. כ"ה ניסן תש"פ – כפ"ח.
א משלי', כה.

ב ו"פ **אמונה** היינו **אמונה** פנים ואחור. **אמונה** = **קב**, שהוא מדרת נפת. נמצא **שברית** היינו ששה **קבים** שהם סאה. והנה, בכל קב יש ארבעה לוג – ד פעמים **לוג** = **יוסף**. נמצא שהערך הממוצע של ד אותיות **יוסף** הוא **לוג** שעולה "הוי' אחד".
ג מב"ש ש"ה ח"ב פ"ו.

"מפתחא דכליל שית"

ממתינים לברית המילה "עד שתעבור עליו שבת אחת"³ – בשבת הזו כל הנשים הצדקניות אפו חלות מפתח. מה הכוונה של חלת מפתח? על פי פשט פותחים את הקיץ, שיהיה קיץ בריא ופורה בגו"ר, אבל כתוב שמפתח בקבלה הוא ספירת הדעת שנקראת "מפתחא דכליל שית".

דעת היא גם כפולה של שש – שש פעמים **דעה**. הרמב"ם כותב "הלכות דעות" – הדעות שם אינן שכלים אלא מדות (כמו שבחסידות אומרים שכל ומדות), כל מדה היא דעה אצל הרמב"ם ושש פעמים **דעה** בגימטריא **דעת** כי היא כוללת את כל הדעת – "ובדעת חדרים [חדרי הלב] ימלאו כל הון יקר ונעים".

כוונת הלולב והקשר ל"דברי חיים"

בכל אופן, יוסף הוא גם יסוד (במדות) וגם דעת (במוחין). כתוב⁴ שהיסוד עולה עד הדעת להמשיך מהדעת את ה"זרעא חייא וקיימא".

ד זהר ח"ב קעז, א.

ה ראה זהר ח"ג מד, א (ברע"מ). וראה ויקרא רבה כז, י.

ו משלי כד, ד.

ז שעה"כ דרושי סוכות דרוש ה; פע"ח שער הלולב פ"ב.

פסקו ביחד בהיתר עגונה במקרה שהרעיש אז את כל אירופה, וכאשר הוא קבל מכתב מהצמח-צדק הוא התייחס אליו בחרדת קדש (הוא גם כינה אותו 'מחותני', משום שנין אדמו"ר האמצעי היה חתנו). בכל אופן, כ"ה ניסן הוא יום ההילולא שלו – זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

"בכל דרכיך דעהו" – מלמטה למעלה

הארכנו קצת כדי לומר שיוסף שיך לדעת. קודם כל, שתהיה ליוסף שלנו הרבה דעת – דעת תורה, שיקול דעת. רש"י אומר³ – אצל בצלאל – שדעת היא רוח הקדש. חכמה היא מה שאדם למד מרבו, בינה היא מה שהוא מבין דבר מתוך דבר ודעת היא רוח הקדש. יוסף הוא דעת. פסוק חשוב של דעת, שהרבי עשה ממנו מבצע בשנים האחרונות⁴, הוא "בכל דרכיך דעהו"⁵ – שבכל דבר בעולם, גם החולין, "דרכיך" ולא דרכי תו"מ, צריך הכל להיות "חולין על טהרת הקדש", שיהודים עושים יחוד קוב"ה ושכינתיה (דעת היא יחוד) בכל דבר שעושים, במה שאוכלים, בכל דבר שבעולם.

כתוב בקבלה⁶ ש"דעהו" היינו **דע ה-ו** – לחבר את ה-ה ל-ו, ה-ה היא השכינה ו-ו היא קוב"ה. מתחיל דווקא מלמטה למעלה, דע ה-ו. כמו בפרשת שבוע (בחת"ת של היום), "אשה כי תזרע וילדה זכר... וביום השמיני ימול בשר ערלתו"⁷ – "אשה מזרעת תחלה יולדת זכר"⁸ ואז יש "וביום השמיני ימול בשר ערלתו".

לכן הערך הממוצע בין הספירות **דעת-יסוד** הוא **זרע** – הברית היא אבר הזרע, אך הזרע בא מהדעת (וכן אין קישוי ביסוד על מנת להוליד אלא מדעת⁹).

זו כוונת הלולב – אנו יוצאים מפסח וכבר אפשר לדבר על הכוונות של סוכות. הלולב הוא הגבוה מארבעת המינים ועליו מברכים. אף על פי שההדסים הם כנגד האבות והערבות הן כנגד משה ואהרן, והייתי חושב שצריך לברך על האבות, על אברהם אבינו המאמין הראשון או על משה רבינו נותן התורה, אבל לא – מברכים על יוסף, כי הוא (הלולב) הכי גבוה בין המינים. הוא עולה מהיסוד לדעת, למעלה מחסד-גבורה-תפארת כו', להמשיך משם את "אלה תלדות יעקב יוסף"¹⁰, כל התולדות של יעקב, כל עם ישראל, נמשכים על ידי נשמת יוסף¹¹.

אם כן, יוסף הוא כנגד הדעת והוא גם בסוד הלולב שמחבר את היסוד והדעת יחד. **לולב** שוה **חיים** (רמז לזרעא חייא וקיימא שנמשך על ידי היסוד כנ"ל) – כוונה בכתבי האריז"ל¹² שצריך לכוון כשנוטלים את הלולב. בהשגחה פרטית הברית יוצאת ביארצייט של אחד מגדולי החסידות – רבי חיים מצאנז ז"ע. היום לפני **קדם** – 12 ברבוע שנים, בשנת תרל"ו, כעשור אחרי הצמח-צדק (היה מקביל לו והאריך ימים כעשר שנים אחריו) – ההילולא שלו. היו לו הרבה ילדים – 15 ילדים, 8 בנים ו-7 בנות – זהו יום מסוגל להרבה ילדים. על אף שהיה רחוק מליובאוויטש – וספק אם התראה עם בן דורו הצמח-צדק – היתה ביניהם הערכה הדדית עצומה, הם

יב שמות לא, ג.

יג ראה שיחת י"ט סיון נ"א.

יד משלי ג, ו.

טו מגלה עמוקות (ואתחנן) אופן קה; פירוש הרמח"ל על משלי שם.

טז ויקרא יב, ג.

יז ברכות ס, א.

ח יבמות נג, ב.

ט בראשית לז, א.

י זהר ח"א פה, א; קפא, א; תורת חיים ויחי רמז, א; באוה"ז ויחי כט, ד ועוד. ראה בראשית רבה פד, ה.

יא שעה"כ דרושי סוכות דרוש ה; פע"ח שער הלולב פ"א.

משנה הליכות בכל יום

יש כמה פירושים יפים של בעל ההילולא, ה"דברי חיים", על פתיחת הפרשה. בתוך הדברים הוא אומר משהו כללי:

כתוב "כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא, שנאמר 'הליכות עולם לו', אל תקרי 'הליכות' אלא 'הלכות'!"^כ – אם הוא שונה הלכות יש לו חלק לעולם הבא, "עולם לו". הוא אומר (בשם צדיקי הדור) ש"שונה" לא רק לשנות בפה, ללמוד, אלא גם לשון שינוי, ומכיון ש"הלכות" דורשים מהמלה "הליכות" הוא אומר שצריך להיות משנה הליכות בכל יום, שכל יום צריך לשנות את כל ההליכות שלך למוטב, למעליותא. כל יום צריך לשנות לטובה את כל ההתנהגות – הליכות הן כמו התנהגות, הרגלים, לשון רגלים, נצח והוד – לטובה. אז מובטח שכבר עכשיו, ברגע הזה, הוא בן העולם הבא.

בדרך כלל כתוב שצריך לעשות מצוה חדשה כל יום. כל יום הוא לבוש, כמו שנלמד^ט מ"ואברהם זקן בא בימים"^כ, 'בא בלבושים'. כאן יש ווארט יפה שכל יום צריך לשנות את כל ההליכות – פנים חדשות באו לכאן לגמרי. זהו הענין של ברית מילה – פנים חדשות באו לכאן. כך צריך להיות אצל כל יהודי כל יום – כאילו היום אני נימול. גם אצל אשה, ש"כמאן דמהילא דמיא"^{כז}, היא צריכה להוולד כל יום מחדש "כמאן דמהילא".

בעל אור החיים הקדוש – שגם נקרא חיים, ואומר ש"משיח שמו חיים"^{כח} – אומר על הפסוק "אשה כי תזריע וילדה זכר" כי על ידי זריעת צדקה האשה – כל יהודי הוא האשה

של הקב"ה – נעשית זכר בעצמה, "איש ואיש ילד בה"^{כט}, היא יולדת את עצמה כזכר, דהיינו כמשפיע. כתוב "זרע צדקה שכר אמת"^ל – השכר של מי שזורע צדקה הוא "אמת", "איהו אמת"^{לא}, אסמכתא לאור החיים שמי שזורע צדקה כל יום, עושה מצוות, הוא עצמו זכר. על ידי שאנחנו זורעים צדקה ומעשים טובים כל אחד נעשה זכר – נמשכת עלינו רוח של קדושה מלמעלה וכל אחד נעשה משפיע, כמו שהרבי אומר שכל יהודי הוא משפיע בעצם^{לב}, כל אחד הוא שליח. אין לך שינוי הליכות עולם יותר מהפיכת האשה לזכר. ה"דברי חיים" ממשיך את אותו רעיון ואומר ווארט חזק – כדי להיות זכר כל יום צריך לשנות למוטב את כל ההליכות, כל סדר היום, לעשות 'אוברול' כמו לרכב... (היינו העיסוק התמידי ב"מעשה מרכבה", תמיד להיות בטל לרוכב ולרצונו, שעשוי לשנות כיוון כל רגע).

מילה המחברת ניסן ואייר

נחזור לעיקר: "דעהו" היינו לדעת לחבר (דע) את ה תתאה ל-ו. "דעהו" בגימטריא מילה, ברית מילה שאנו עושים עכשיו. כתוב בספר יצירה שלכל חדש יש אות בה ה' ברא את החדש. הוא ברא את חדש ניסן ב-ה ואת חדש אייר ב-ו^ל. לכן הזמן העיקרי של השנה ל"דעהו", לעשות ברית מילה, הוא בין שבת מברכין אייר – סיום ניסן – לראש חדש אייר, כי זהו הזמן שמחברים את ה-ה של ניסן ל-ו של אייר. גם השיחה המופרסמת של כ"ח ניסן היא בבחינה הזו – בתוך הימים של "דעהו", של ברית המילה, חיבור ה-ה של

כג תהלים פז, ה.

כד משלי יא, יח.

כה ראה זחר ח"ג קצח, ב.

כו ראה מלכות ישראל ח"א עמ' שכד.

כז ספר יצירה פ"ה מ"ז.

יח סיום מסכת נדה.

יט זחר ח"א רכז, א.

כ בראשית כד, א.

כא ע"ז כז, א.

כב אוה"ח על דברים טו, ז.

בשבת). אחר כך גבראל בא ולימד אותה בלילה אחד את כל שבעים הלשונות, הוסיף לו ה בנוסף ל-ו¹⁷, סוד "דעהו". שיוסף יהיה בקי בכל הלשונות.

ר"א אבולעפיא אומר שמשיח צריך להכיר את כל שבעים הלשון, כי צריך ללמד גם את כל הגוים – זהו יוסף. צריך הרבה דעת לשם כך. שבעים הלשונות היינו האות ע שבתוך המלה דעת – ע בתוך "אש דת" למו¹⁷. הרמב"ם קורא לכל התורה "דת האמת" – דת, "אש דת למו". צריך את ה-ע כדי לתרגם את ה"דת" לכל שבעים הלשונות – ללמד לכולם. זהו החוש של יוסף.

שיוסף שלנו יהיה בקי ביורה דעה – יוסף הוא בחינת דעת, יש לו הרבה דעה להורות לעם ישראל. ע היא גם לראות בעין – ראה את דמות דיוקן אביו¹⁷ בעין, ב"עין השכל שבלב"¹⁷. הרבי אמר לפקוח עינים – זו הוראת דעה, שיורה לכולם את הדעה איך פוקחים את העינים ורואים את המשיח, "הנה זה בא", זהו יוסף (שמו של הרבי הקודם, שהרבי אומר גם ש"נשמתי ביו"¹⁷, וגם לא מפסיק לומר שהוא נשיא דורנו ואותו צריך לראות בא).

כאב המילה בכל יום

שיהיה הרבה מזל טוב, עד בלי די – "והריקתי לכם ברכה עד בלי די"¹⁷. די היינו דעת-יוסף. כל יום צריך ד' חדש. השם הקדוש של היסוד הוא שם שדי¹⁷, "שאמר

ניסן עם ה-ו של אייר. בימי ניסן ואייר, ימי האביב, העולם בפריחה וצמיחה (לכן מברכים "ברכת האילנות") וצריך להגיע לעבודת ה' של "בכל דרכיך דעהו" מתוך העולם – כתוב¹⁷ שזו גם הסבה שאומרים פרקי אבות, להנצל מהמשיכה הלא-טובה לעולם ולזכות בזמן זה ל"דרך ארץ קדמה לתורה"¹⁷.

שוב, **מילה** עולה **דעהו** וביחד – ב"פ **מילה** – עולה **ניסן**, חדש הגאולה. הדברי חיים כותב בתחלת הפרשה שבחדש ניסן לכל אחד מישאל יש התעוררות תשובה לקראת הגאולה, היינו חווית לידה מחדש. בחדש ניסן יהושע בן נון מל את העם שנית – יש בניסן לידה ומילה. הלידה היא האמונה של ניסן (חדש ניסן הוא חדש האמונה, המצה של חג הפסח היא מיכלא דמהימנותא¹⁷, וכן על פה-סח נאמר "האמנתי כי אדבר"¹⁷). מילה היינו דעת, כמו שהוסבר לעיל בסוד יוסף ולפי הרמז הנ"ל ש**מילה** עולה **דעהו** וביחד עולים **ניסן**. נמצא שניסן הוא חדש של לידה ושל מילה, כמו שהרבי נולד ונמול בניסן, וכן אביו של הרבי נולד ונמול בניסן, וכן יוסף שלנו נולד ונמול בניסן.

דעת יוסף – פקחת עינים ושבעים לשון

[יוסף ראשי תבות סבר פנים יפות ומאירות – קשור לפרקי אבות אתמול, שכתוב "סבר פנים יפות"]. בתורה, בקריאת השם יוסף, כתוב בלי ו – "**יוסף** הוי' לי בן אחר"¹⁷ – ר"ת "**סבר פנים יפות**"¹⁷ (שהזכרנו בפרקי אבות

כח ראה הקדמת מדרש שמואל (וגם בהקדמת ביאורים לפרקי אבות של הרבי מליובאוויטש).

כט ויקרא רבה ט, ג; תנא דבי אליהו רבה פ"א.

ל ראה זהר ח"ב קפג, ב.

לא תהלים קטז, י.

לב בראשית ל, כד.

לג אבות פ"א מט"ו.

לד סוטה י, ב.

לה דברים לג, ב.

לו סוטה לו, ב; תנחומא וישע ט; פרקי דרבי אליעזר פל"ח.

לז ע"פ זהר ח"ב קטז, ב (ברע"מ).

לח תורת מנחם התועדויות ח"ב עמ' 326.

לט מלאכי ג, י.

מ זהר ח"ג רפג, א.

זאת [בהידור...]. למה הוא בוכה? כי כואב. מי שכל יום עושה ברית מילה, משנה את עצמו לגמרי – מוסיף דעת, הדעת היא החיתוך (דעת לשון שבירה^מ), כנודע, שבקדושה היינו הכח לחתוך), ומוסיף כאב למעלייתא (יוסף שלנו נולד ביום ההולדת של אבא של הרבי. מה יום ההסתלקות שלו? כ' אב – **כאב**. זהו המזל שלו).

[הרבי סיים את השיחה של כ"ח ניסן, שהוא בכה בה, "בשמחה ובטוב לבב" – כאב מצחיק]. כן, צריך להיות "בכיה תקיעא בלבאי מסטרא דא וחדוה תקיעא בלבאי מסטרא דא"^מ. **כאב** בגימטריא **חדוה**.

לעולמו דיי"מא. יש דיי", כח הגבול שבאין סוף, ויש "עד בלי דיי", כח הבלי-גבול. זהו "שונה הלכות" – שכל יום צריך לשנות לגמרי את ההליכות למוטב.

מה הקשר בין יוסף ודעת? פרק א בקהלת מסיים: "יוסף דעת יוסף מכאוב"^מ. איך אפשר להסביר את הפסוק באופן טוב? [שהכאבים מפסיקים...]. הכאב הוא עכשיו, הכאב של ברית המילה. בברית מילה יש ענין של "צערא דינוקא"^מ. מה המצוה של התינוק כשעושים לו ברית? כתוב שהמצוה שלו היא לבכות (בבכי הוא מעורר רחמים רבים שתבוא גאולה תכף ומיד ממש). יוסף קיים

מא חגיגה יב, א; זהר ח"ג רנא, ב.
מב קהלת א, יח.
מג כתובות ח, א.

מד ראה שופטים ח, טז ומפרשים שם.
מה ע"פ זהר ח"ג עה, א. ראה תניא פל"ד ואגרת התשובה פ"א.

בקיזור – תובנות ונקודות 'עבודה':

- חלת המפתח של שבת אחרי פסח – פתיחת הקיץ – רומזת ל"מפתחא דכליל שית".
- עבודת "בכל דרכיך דעהו" היא מלמטה למעלה – חיבור ("והאדם ידע") ה-ה ל-ו – בסוד "אשה מזרעת תחלה יולדת זכר".
- כל יהודי יכול להיות "אשה כי תזריע וילדה זכר" – להפוך לזכר-משפיע על ידי זריעת צדקה ומעשים טובים.
- תיקון והפיכת הטבע באמת – להפוך לזכר-משפיע, "בן עולם הבא" – תלוי בשינוי כל ההליכות בכל יום, "שונה הלכות בכל יום".
- על כל יהודי להוולד מחדש ולמול את עצמו מחדש בכל יום.
- ניסן הוא תקופה של לידה ומילה.
- ימי החיבור בין ניסן (שנברא ב-ה) לאייר (שנברא ב-ו) הם ימי "בכל דרכיך דעהו".
- כח הדעת המשיחי של יוסף הוא להפיץ את "דת האמת" ב-ע לשון, לכל באי עולם, וללמד את כולנו לפקוח את העינים.
- השינוי והמילה העצמית בכל יום מחוללים כאב עליו נאמר "יוסף דעת יוסף מכאוב" למעלייתא – **כאב** שכולו **חדוה** של שינוי והתעלות.

אשה כי תזריע

אור החיים תזריע

אמירה לנשים

מלכות-אשה, וכן עצם ענין השבת הוא אשה, "שבת מלכתא".

כל זה רומז לעיקר זמן הזיווג בשבת ("עונת תלמידי חכמים"), כמו שכתוב בהמשך שם "ושמרו בני ישראל את השבת" ר"ת **ביאה**, ועוד שם "ביני ובין בני ישראל אות היא" ר"ת **ביאה**, פעמיים ביאה היינו "יבעול וישנה" כדי שהאשה תזריע תחילה ויהיו בניו זכרים" כמו שנלמד מהפסוק שלנו "אשה כי תזריע וילדה זכר". "אשה כי תזריע" היינו על דרך "שמור לנוקבא", שמירת שבת (ושמירת המחשבה של האשה כדלקמן), "וילדה זכר" על דרך "זכור את יום השבת לקדשו" (ואז "ביום השמיני ימול בשר ערלתו, ואפילו בשבת") – "זכור ושמור בדיבור אחד".

רוממות ישראל והאשה

ופירוש שני של אור החיים: "לאמר" (פעם שניה) רומז לרוממות ישראל ("האמירך") שרק להם ניתן טומאה וטהרה (ולא לאומות). ועוד מפרש (בהמשך) שרומז לרוממות ומעלת האשה, "אשה כי תזריע" כאשר מכוונת לתכלית הלידה ולא לתאווה בהמית. והנה האשה היא סוד ההבדלה בין ישראל לעמים (היא הקובעת 'מיהו יהודי'), סוד קדושת הגוף היהודי (שדוקא בו בחר ה'). כאשר האשה מתכוונת ללידה, "כי תזריע וילדה", היא נעשית בעצמה במדרגת זכר ("וילדה זכר",

"וידבר הוי' אל משה לאמר. דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי תזריע וגו'". מפרש אור החיים את כפל "לאמר" שעיקר האזהרה היא לנשים ולכן "לאמר" פעם שניה לנשים בפרט. שייכות האמירה לנשים דוקא מפורשת במתן תורה, "כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל" – "לבית יעקב אלו הנשים, תאמר להן בלשון רכה. ותגיד לבני ישראל, עונשין ודקדוקין פרש לזכרים דברים הקשין כגידין". גם אצלנו, לאחר אמירה לנשים, "אשה כי תזריע", יש "דברים הקשים כגידין" לזכרים, "וביום השמיני ימול בשר ערלתו", מילת הגיד (שבו "אין קישוי אלא לדעת", דעת חזקה של איש). מצות מילה כתובה בפרשת לך לך ובפרשת תזריע – לך לך היא הפרשה ה-3 ותזריע הפרשה ה-27, 3 בחזקת 3, כנגד שלשת שלבי המילה, מילה פריעה ומציצה.

עונה בשבת

יש בתנ"ך 9 פעמים "דבר אל בני ישראל לאמר". הפעם הראשונה ("הכל הולך אחר הפתיחה") היא "דבר אל בני ישראל לאמר אך את שבתתי תשמרו", ופירש אור החיים שם ש"אך" רומז לתורה שבעל פה¹, בחי'

נערך מרשימת הרב ע"י יוסף פלאי. אור לכ"ה ניסן תש"פ.

א ויקרא יב, א-ב.

ב שמות יט, ג. רש"י שם.

ג שמות לא, יג (ובפסוק הקודם "ויאמר ה' אל משה לאמר", שלש פעמים אמירה, חזקה).

ד "שרמז ה' מיעוט אחד בשמירת שבת ומיעוט זה לא נודע מעשהו מה יגיד ולא משה אמר בעל פה תבונתו ולא בכתב מפרש כי תורתנו שנתעלה דבריה מזוקקים ואותיותיה ספורות וכל אות

המשך בעמ' 23

ואות מגדת הלכות ונפלאות כאשר יסד בה האדון, עיי"ש.

ה שם פס' טו.

ו רא"ש ב"ק פ"ד סי' יט (וראה בעל הטורים עה"פ שם).

ז שם פס' יז, בעל הטורים שם.

ח נדה לא, ב.

רפואת המצורע

אור החיים מצורע

דוקא כאן כדי לתת טעם על הבאת הצפרים "המצפצפים דוגמתו". ועוד מפרש, שלפי הטבע הצרעת מתהווה מ"עפשות וזיהום הגוף ותגבורת המרה" וזה נעשה ע"י "עצבון וצרת הלב וששמון השכל", ולכן הרפואה בדרך הטבע היא בדברים המשמחים ומרחיבים את הלב. אבל הציווי במצורע הוא להיפך, לשבת בדד ובגדיו פרומים וכו' – וכאשר ינהג האדם בדרך זו, יעשה תשובה, וירפא מצרעתו, זו ההוכחה שהנגע אינו "כמקרה הטבעי" אלא בא על לשון הרע.

בדרך כלל רפואה אכן תלויה בשמחה, כמו ההוראה בזמן מגפה "לבקש רחמים בשמחה" (דבר הנוגע לימינו כאשר אנשים רבים צריכים לשבת "בדד" אך עליהם להתחזק בשמחה!) – ואז "אני הוי' רפאך" ראשי תבות **אִיר**, בחדש איר יש אמנם דיני צער של ימי ספירת העומר אך בפנימיות צריך להיות **בשמחה** (אותיות **מחשבה**, שייך ל"חוש העיון" של איר). עיקר רפואת-טהרת המצורע תלויה ב"**בדד ישב**". באמת, גם המצורע שעליו לנהוג בפרטי המעשים בדרך של היפך השמחה, צריך לשמוח בפנימיות במה שהוא עושה תשובה וזוכה לרפואה (רפואת 'דומה בדומה', ראה ברמז לפרשה), ואז "ולבבו יבין ושב ורפא לו". "והובא אל הכהן" – מפרש אור החיים שיובא בעל כרחו, שיחייבוהו בית דין או הכהן לבוא להטהר. והוא סוד "בעל כרחך אתה נוצר וגו'" בפרקי אבות (חמש "בעל כרחך" כנגד נרנח"י).

"זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן"^א. "זאת" בא למעט ו"תורת" בא לרבות, ודרשו בתורת כהנים: "זאת" למעט במה (קרבנות מצורע הם רק במקדש) ו"תורת" לרבות טהרת מצורע בזמן הזה (טומאתו וטהרתו בתגלחת וציפורים נוהגים גם בזמן הזה, אלא שלמעשה הדבר לא נוהג כיום כיון שצריך כהן מיוחד^ב). ועוד דרשו: "תורת" לרבות שחיטת צפרים והזיית דם צפרים ותגלחתו שיהיו דוקא ביום ("ביום טהרתו") ו"זאת" למעט לקיחת צפרים ושילוח צפרים וכו' שאין דוקא ביום. ומפרש אור החיים ש"זאת" מתייחס הן ל"תורת המצורע", הקרבנות שיהיו רק במקדש, והן ל"יום", זמן הטהרה. למעשה, הכל קשור לזמן: ריבוי הטהרה בזמן הזה, מיעוט הקרבנות בזמן החורבן, שחיטת צפרים רק ביום ולקיחת ציפורים גם בלילה – תקון ממד הזמן, ה"שנה" (מתוך "עולם שנה נפש" בספר יצירה. ומה שבפועל אין נוהגים כיום דיני צרעת בגלל כהן מיוחד, היינו שהזמן תלוי בנפש).

רפואה בתשובה ושמחה

חז"ל דרשו "תורת המצורע" – "תורתו של מוציא שם רע", ופירש אור החיים שהדבר רמוז

נערך מרשימת הרב ע"י יוסף פלאי. אור לכ"ה ניסן תש"פ.

א ויקרא יד, ב.

ב כמ"ש הרדב"ז בהלכות תרומות פ"ז ה"ט, מנ"ח מצוה קטט אות יג, תורה תמימה כאן, ואכמ"ל.

הבדלה לצורך המתקה

שפת אמת תזריע

בה'. אך דווקא בו נכרת תכלית ההבדלה, ההמתקה – לקרוא בשם ה' ולקרב אליו את כל באי עולם, בדיוק כפי שה' קרב אותו אליו. אברהם אמנם עובר לעברו האחר של הנהר, אך מציב את עצמו כגשר. כדי לנהוג תמיד בעין יפה בזולת ולא להחזיק טובה לעצמו – אלא לשתף את כולם בקירובו לה' ולעשות נפשות לה' גם בחרו^ד, "מקום חרון אף של מקום בעולם" – צריך אברהם להזהות עם הרחוקים מתוך ההכנעה, הבולטת באמירתו "ואנכי עפר ואפר"^ט. מכח ההכנעה גם ההבדלה היא לצורך המתקה. שני צדדי הדעת-ההבדלה הם גופא צד החבור להכנעה וצד החבור להמתקה – ההבדלה מהקליפות תוך שבירת הרע והשפלתו נובעת מהכנעה והכרת הרע שבי, המכריחה מילה-הבדלה כואבת, והדבקות בקדושה היא כבר חיבור להמתקה, שאחרי התעצמות עמה יהיה אפשר להפיצה לכל.

מאברהם אבינו צריך ללמוד כל עם ישראל: עלינו להיות נבדלים, "הן עם לבדד ישכן ובגוים לא יתחשב" [לשון חשבון ושבח, כשתי הגרסאות במדרש]^{טו}, ואעפ"כ לקרב את כל העולם לעבר הנהר שלנו – להפוך מעברים, הנבדלים מכל העולם, ליהודים ממותקים המפיצים את הכפירה בעבודה זרה ואת ההודאה בא-ל אמת לעולם כולו ("ורבים מעמי הארץ מתיהדים"^{טז}).

המדרש^ז דורש על ברית המילה, בתחלת הפרשה, את הפסוק "אשא דעי למרחוק"^{יב} ומסביר שיש בו גם שירה, "שבחן של צדיקים", וגם שבר, "מפלתן של רשעים". על יסוד דבריו מאריך השפ"א^י כי בעמ"י ובכל יהודי נדרשת גם הבדלה מהקליפות (הסרת הערלה והדגשת היחוד היהודי, "מי יתן טהור מטמא"^{יז}) וגם עליה לקדושה ודבקות בה' ("מי יעלה לנו השמימה"^{יח}) – הכל מכח הדעת והבינה ("אם אין דעת אין בינה, אם אין בינה אין דעת"^{יט}). שתי הבחינות הן "תרין עטרין שבדעת" – "שבחן של צדיקים" מצד החסדים (דעת לשון דבקות) ו"מפלתן של רשעים" מצד הגבורות (דעת לשון שבירה^כ). התהליך הזה מתחולל גם בכל שבת (בה נאמר "לדעת כי אני הוי' מקדשכם"^{כא}) – הבדלה מהקליפות ב"שמור"^{כב} ודבקות בדעת דקדושה ב"זכור"^{כג}.

הראשון בו התקיים התהליך הזה הוא אברהם אבינו, שנבדל מן האומות – "אחד היה אברהם"^{כד}, "אברם העברי"^{כה} ש"כל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחד"^{כו} – ונדבק

נערך מרשימת הרב ע"י איתאל גלעד. אור לכ"ה ניסן תש"פ.

א ויקרא רבה יב, ב (בפנים צוטט כגרסת השפ"א).

ב איוב לו, ג.

ג תרס"א.

ד איוב יד, ד (וראה במדבר רבה יט, א).

ה דברים ל, יב.

ו אבות פ"ג מ"ז.

ז ובמדרש לפנינו "לשון דבר" (ולא לשון שבר), כך ששתי הבחינות הן "דעה ודבור", ודוק.

ח שמות לא, יג.

ט דברים יב, יב.

י שמות כ, ח.

יא יחזקאל לג, א.

יב בראשית יד, יג.

יג בראשית רבה מב, ח.

יד בראשית יב, ה.

טו שם יח, כז. וראה רש"י שם – "כבר הייתי ראוי להיות עפר על ידי המלכים ואפר על ידי נמרוד לולי רחמיך אשר עמדו לי" – היינו שאברהם אינו מרגיש שנבדל מהם בזכות עצמו, אלא שיש להם אחיזה בו ואף יכולת להתגבר עליו, ורק ה' ברחמיו הבדילו מהם.

טז במדבר כג, ט.

יז אסתר ח, יז.

"אין עוד" – מלמעלה עד למטה

שפת אמת מצורע

כתב השפת אמת^א:

בפסוק כי תבאו אל ארץ כנען כו' ונתתי נגע צרעת כו'. בשורה היא זו ע"ש במד' ובזוה"ק. דהנה איתא אשר אני מביא אתכם שמה שזה המקום הי' מקולקל ביותר. וע"ז משבחין ונתן ארצם לנחלה כל"ח שהוציא הקב"ה המקום מת"י כנען ונעשה נחלת ה' ומקום קדוש. ולכן לפי שה' מקום טמא ביותר בכל עת שנתעלו אח"כ בני' היושבים שמה ולא הי' המקום ראוי לקבל זו הקדושה נצמח בו נגע לטהר את המקום. ולעקור אבנים הטמאים משם. וכן הוא גם בנפשות בני' כמו שמצינו בדורות הראשונים שהיו נשמות גבוהות וגופים שלהם היו צריכין תיקון ביותר כנעין שכ' אחור וקדם צרתי והקב"ה מכניס נשמה גבוה בגוף עבור כדי לתקן זה הגוף.

"כל הגבוה גבוה ביותר יורד מטה מטה ביותר"^ב – הנשמות הגבוהות ביותר יורדות לגופים העכורים ביותר, כאשר לפי ערך ה"קדם" (מעלת הנשמה) כך פחיתות ה"אחור" (עכירות הגוף). גם ביחס לזולת, ידועים דברי רבי פינחס מקוריץ ש"צדיק גמור אוהב רשע גמור" – זהו עיקר תיקונו ("זה לעמת זה"^ג למעליותא). לכן, כפי שיש שבח ובשורה בנגעי הבתים, המטהרים את קליפות

כנען וחושפים את האוצרות שבארץ^ד, כך גם נגעי אדם באים לזכך ולתקן את גופו ולחשוף את מעלות נשמתו (ולכן הנגעים היו מצויים דווקא בדורות הראשונים, בעלי הנשמות הגבוהות, ואינם מצויים בזמננו).

ירידת הנשמה הגבוהה ביותר לקיים את שליחותה במקום העכור ביותר היא העדות שלנו על הקב"ה, שהרי כדי להיות עד על משהו צריך להגיע עד אותו מקום – הנשמה היורדת מהמקום העליון ביותר ("למעלה מעלה עד אין קץ") מעידה על מציאות ה' בעליונים והנשמה העולה אחרי קיום שליחותו מהמקום הנמוך ביותר ("למטה מטה עד אין תכלית") מעידה על מציאותו ושליטתו גם בתחתונים, עד ש"לית אתר פנוי מיניה" (וגם כשבעונותינו מסתלקת השכינה מהתחתונים, עדיין ה' שוכן בהם באתכסיא, ועבודתנו אז היא רק בבחינת 'העלם וגילוי' ולא 'עצם והתפשטות'). כפי שממשיך השפת אמת:

כי בני' הם עדים על הקב"ה כמ"ש אתם עדי. וכמו שמעידין בעוה"ז על הקב"ה מאחר שהנשמה באה מלמעלה מעידית על קדושת הקב"ה למעלה בעולמות עליונים. כמו כן כשחוזרת מתוקנת למעלה מעידית על הקב"ה ששליט בכל עולמות השפלים מה שמלאכי מרומים א"י להבין איך הקב"ה נמצא בעולמות שפלים כאלה והנשמה מעידית ע"ז וכפי עבודתה בעוה"ז כך היא עד כמ"ש במ"א

נערך מרשימת הרב ע"י איתאל גלעדי. אור לכ"ה ניסן תש"פ.
א תרס"ג.

ב ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך עמ' עט ובריבי מקומות בדא"ח.

ג וראה באורך במאמר "מספד הדרמון" בספר רוחו של משיח.

ד קהלת ז, יד.

ה ויקרא רבה יז, ו. זר ח"ג נ, א.

ו וראה לקו"ת תזריע ד"ה "אדם כיהיה בעור בשרו" (כב, ב).
ז ראה תקו"ז סוף תיקון נז. זר ח"ד יתרו (לד, ג). הובא ונתבאר בארוכה בהמשך "באתי לגני" וביאורי.

הוי' הוא האלהים אין עוד מלבדו") עם דעת תחתון המביטה ממטה למעלה (בכח עבודתו, "וידעת היום והשבת אל לבבך כי הוי' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד"^י). זהו ה"רצוא ושוב"^{יב} של עצם הנשמה – "גאט איז אלץ [ה' הוא הכל, מעלה מעלה עד אין קץ], אלץ איז גאט [הכל הוא ה', מטה מטה עד אין תכלית]"^{יג}.

י דברים ד, לה.

יא שם פסוק לט.

יב יחזקאל א, יד.

יג מאמר מו"ה ר' אייזיק מהומיל באגרת. נדפס גם בלב לדעת עמ' קסז ואילך.

שאינן העדות דוקא בפה רק האדם עד הוא על הבורא שהוא אחד בשמים ממעל ובארץ מתחת כמ"ש אתה הראת לדעת כו'.

יתר על כן, אין זו עדות בלבד – כשאנחנו יורדים מהמקום הגבוה ביותר אנו מקיימים מצות "והלכת בדרכיו"^ח, וכשם שהוא יתברך שוכן בתחתונים שבאין ערוך אליו לגמרי כך גם אנו. כלומר, **העדות** שלנו על ה' היא בעצם הגילוי-המימוש בקרבנו של "אל **דעות**"^ט הוי"ט – חיבור דעת עליון המביטה ממעלה למטה (לה זכינו גם בגוף, ב"אתה הראת לדעת כי

ח דברים כח, ט.

ט שמואל א, ב, ג.

המשך מעמ' 19

על ידי הזרעת מצוות ומעשים טובים תוליד זכר, גאולה בדרגה עליונה שתעמוד לנצח, לא כיציאת מצרים ("שיר חדש" לשון זכר, לעומת "שירה"^ט). וגם אם הגאולה תבוא כשלא יהיו ראויים ("לא זכר") הרי על ידי אורך הגלות ועסק התורה נחשב שהגאולה בזכות ישראל. "וטמאה שבעת ימים" היינו שבע שנים של חבלי משיח, טומאה-יסורים, "וביום השמיני ימול בשר ערלתו" היינו "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ".

ט ראה שיר השירים רבה א, ג.

י זכריה יג, ב.

את עצמה בתור זכר), דהיינו להיות בבחינת משפיע (גדר כל יהודי בעצם).

ועוד מפרש על "כי תזריע וילדה" שעיקר הלידה, המשכת הנפש לעובר, היא כבר בשעת ההזרעה וקודם לה (בהתעוררות המחשבה), ותלוי בכוונת האיש והאשה בשעה זו, טהרת המחשבה ושמחה לדבר מצוה (**מחשבה** אותיות **בשמחה**), 'שמחה בטהרתה' שממנה נולדת נשמה טהורה. והרמז: **כי תזריע וילדה** = **"אעשה לו עזר כנגדו"** (= 4,772 פעמים **טפטפיה**, שם המחשבה. 772 הוא הפוך ספרות 277 **זרע**).

והפירוש על כנסת ישראל הנקראת אשה:

ברית מילה

מעין גנים – 'נקודה חסידית' בפרשת תזריע

(ונפש פירושה גם רצון), וזרימת הדם כראוי בבריאות הגוף קשורה לכח הרצון, ריצת הדם מתוך הרצון (בניגוד ללובן הצרעת המטמא).

לחתוך את נגע הצרעת פירושו שיש משהו בברית מילה ש'חותך' את הצרעת! הברית מגלה את הקשר העצמי שלנו עם ה', ובכך מתקנת את הרצון ומרפאה את המחלה (כל מחלה בגוף ובנפש, כיון שכל המחלות כלולות בנגע צרעת).

מילה דוחה שבת פירושו שיש משהו מעל התענוג. מה שגובר על התענוג הוא כח מסירות הנפש. במילה מתגלה אצל התינוק כח עמוק, בלא-מודע, שהוא יהודי ומוכן למסור את הנפש עבור ה', וכן המילה מכשירה את התינוק להיות 'חיל' של ה' – וזה מעל השבת! כמו שמילה דוחה שבת גם "פיקוח נפש" (הצלת חיים) דוחה שבת, והדברים קשורים זה לזה: מילה היא הנכונות ל"פיקוח נפש", למסור את הנפש עבור ה', עבור התורה ועבור יהודי אחר ("יהרג ואל יעבור").

בכוחות הנפש, יש בכתר 'שלשה ראשים': הרצון, מעליו התענוג, ומעליו האמונה. ברית המילה – עם ההתקשרות העצמית ומסירות הנפש – באה מכח האמונה, ולכן היא דוחה שבת וצרעת.

התענוג המתוקן הוא ענג שבת. הרצון המתוקן הוא הרצון לקיים את רצון ה', כל מצוות התורה, המפעיל את ריצת הדם הבריאה. כשאנו שומרים את הברית, מהכח העליון בכתר – האמונה – אנו מגיעים לתענוג ולרצון המוחלטים, ומהכתר מתקנים את כל הספירות. שנזכה למול את לבבנו ולעבוד את ה' בשמחה.

"אשה כי תזריע וילדה זכר... וביום השמיני ימול בשר ערלתו"^א. אחת ההלכות הנלמדות מפסוק זה היא שמילה דוחה שבת, "וביום השמיני... ואפילו בשבת"^ב (פעולת הברית בהקשר אחר היא חילול שבת, וכאן היא דוחה שבת). הלכה נוספת הנלמדת מכאן היא שמילה דוחה צרעת (הנושא העיקרי של הפרשה): בדרך כלל אסור לחתוך את נגע הצרעת, "קוצץ בהרתו" (הנלמד מ"השמר בנגע הצרעת"), אך אם יש בערלה צרעת – חותכים את העור הנגוע לשם מצות מילה. אם כן, מילה דוחה שבת וצרעת, אלא שרק מילה בזמנה (ביום השמיני) דוחה שבת ואילו מילה שדוחה צרעת היא "בין בזמנה בין שלא בזמנה".

מילה, שבת, צרעת – אמונה תענוג רצון

השבת והצרעת קשורים לשני כוחות בכתר, הרובד העל-מודע של הנפש. שבת היא תענוג, "ענג שבת", התענוג הנשמתי של הנפש האלקית. צרעת קשורה לרצון (בצרעת ורצון אותיות רצ משותפות): "הדם הוא הנפש"^ג

ערוך משידור כ"א אדר ב' תשע"א, תרגום מאנגלית.

א ראשי התבות "ימול בשר ערלתו" הן **בי"ע**, רמז לתקון שלשת העולמות התחתונים בריאה-יצירה-עשיה. והנה המלה הקודמת המתחילה ב-א היא "**אשה**...", כנגד אצילות, וכך נשלם הרמז של אבי"ע (וראה שיעור כ"ה אדר ב' תשע"א). "**אשה**... ימול בשר ערלתו" (ראשי תבות **אבי"ע**) = 1600 = 40 ברבוע, כנגד ארבעים ימי יצירת הולד (וממילא ממוצע כל מלה הוא 20,400 ברבוע, **מצרע**). כל המלים מ"אשה כי תזריע" עד "ערלתו" = 5,410, פעמים **ישראל**.

- ב שבת קלב, א.
- ג שם עמוד ב.
- ד דברים כד, ח.
- ה דברים יב, כג.

טהרת המצורע

מעין גנים – 'נקודה חסידית' בפרשת מצרע

עלי לזכור שבעצם יש לי אגו וסופר-אגו, אגו-מוגזם, וזה השפיע על סגנון החיים הקודם שלי, אבל כעת עלי לעשות הכל כדי להשפיל את עצמי. כעת עלי להשפיל את עצמי אבל לזכור שהאגו שלי הוא מקור מחלותי.

מפרשים אחרים אומרים שאחרי שהצלחתי להוריד את האגו שלי, לפעמים עלי לחזור אחורה ולהשתמש באגו עצמו לטובה. זה נקרא בחסידות "אתהפכא", להפוך לגמרי את האגו למשהו שמשמש באופן טוב. ישנה "ענוה פסולה", נמיכות רוח שלילית, למשל, כשאדם אומר 'איני טהור מספיק כדי לעשות קמפיין לעזרה למישהו, זה גדול עלי' – זו ענוה פסולה. לפעמים צריך להשתמש באגו – אני אעשה מאמץ, וה' יעזור לי אם אעשה זאת, אבל עלי לעשות, והאמירה ש'אני יכול לעשות זאת' היא אגו חיובי. זהו פירוש חשוב, שעלי לקחת עץ ארז לא רק כדי לזכור את העבר, אלא גם לעתיד – לפעמים אצטרך להשתמש באגו בקדושה כדי לעשות משהו.

שלש התייחסויות לרע

כל זה מתאים לתורת הבעל שם טוב על הסדר היסודי בעבודת ה', הכנעה-הבדלה-המתקה:

ההכנעה היא האזוב והתולעת, עלי להשפיל-להכניע את עצמי. לקחת הארז להזכיר את האגו שהיה בעבר בשביל השפלות כעת, זו עבודת ההבדלה: הרע מבחין ומרומם את הטוב, "הרע כסא לטוב", כאשר אני זוכר איפה הייתי

לאחר שהמצורע נרפא פיזית מהצרעת, הוא צריך טהרה ורפואה רוחנית, ולשם כך באים ארבעה דברים – שתי צפורים, עץ ארז, שני תולעת ואזוב.

רש"י מפרש שהצפורים מסמלות את תיקון הדיבור, "הנגעים באין על לשון הרע שהוא מעשה פטופטי דברים, לפיכך הוזקקו לטהרתו צפרים שמפטפטין תמיד בצפצוף קול". הכלי יקר מוסיף שצריך שתי צפורים כיון שיש גם דבורים טובים: הצפור הנשחטת מסמלת את הדבורים השליליים, והצפור המשולחת אומרת שאיננו באים לשלול את הדבור, אלא רק להבטיח שהדבורים יהיו טובים – תורה, תפלה, דבורי עזרה לזולת וכדו'.

הארז הוא עץ גבוה וחזק, ומסמל את גסות הרוח – הדבורים הרעים באים מתכונה פנימית של גסות הרוח. שני-תולעת ואזוב הם סמל לשפלות הרוח הנדרשת לתיקון, מי שהתגאה כארז ישפיל עצמו כתולעת וכאזוב (כפירוש רש"י), כדברי דוד המלך "ואנכי תולעת ולא איש"^א, "והייתי שפל בעיני"^ב. השפלות והענוה הם סבה להתמסרות כלפי הזולת ועבודת ה'.

שימוש בדברים שליליים לריפוי המצורע

מה הטעם לקחת סמלים של הדברים השליליים – צפור אחת של דבור שלילי ועץ ארז של גאווה – בשביל הרפואה?

יש מפרשים שכדי להיות "שפל בעיני"

ערון משידור כ"א אדר ב' תשע"א, תרגום מאנגלית.

א תהלים כב, ז.

ב שמואל-ב, ו, כב.

פרקי אבות

דרך טובה

פרק ב משנה י

אָמַר לָהֶם: צֵאוּ וְרֵאוּ אֵיזוּהִי דֶרֶךְ טוֹבָה שֶׁיִּדְבֹּק בָּהּ הָאָדָם.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר, עֵין טוֹבָה. רַבִּי יְהוֹשֻעַ אָמַר, חֶבֶר טוֹב.
רַבִּי יוֹסִי אָמַר, שָׁכֵן טוֹב. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, הָרוּאָה אֶת
הַנוֹלָד. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר, לֵב טוֹב. אָמַר לָהֶם, רוּאָה אֶנִּי אֶת
דְּבָרֵי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֶרְךָ מִדְּבָרֵיכֶם, שֶׁבִּכְלָל דְּבָרָיו דְּבָרֵיכֶם

החיים" שייך
לספירת התפארת
המזוהה עם האיש
(כך) בפשטות
לפי 'הקבלה
הראשונה' לפני
האר"י. לפי זה,

המשנה הראשונה "איזוהי דרך ישרה שיבור
לו האדם, כל שהיא תפארת לעושיה" עוסקת
בתיקון האיש, בסוד עץ החיים (חיים לשון
רבים, היינו התיקון הכפול של "תפארת
לעושיה ותפארת לו מן האדם"), והמשנה שלנו
"איזוהי דרך טובה" עוסקת בתיקון האשה,
סוד עץ הדעת טוב ורע, כאשר המסקנה היא
כרבי אלעזר בן ערך שהעיקר הוא "לב טוב",
אשה שתהיה "מצא אשה מצא טוב".

עץ החיים, שעיקרו התפארת, הוא פרצוף
'זעיר אנפין', הזכר (אות ו בשם הוי') ותיקונו
על ידי בירור המוחין, כלשון המשנה "שיבור
לו האדם" (יבור רומז לרבי שאמר משנה
זו), ובפרט על ידי ספירת החכמה, "בחכמה
אתברירו" (החכמה-אבא מתקנת את ז"א-הבן,
בסוד "מה שמו ומה שם בנו"¹). לעומת זאת,
שאלת ריב"ז לתלמידיו היא על תיקון המלכות,
עץ הדעת טוב ורע, דהיינו כנסת ישראל, מלכות
ישראל (שרש האשה בפרט), ובלשון הקבלה:
איך לתקן את המדות של פרצוף הנוקבא (ה
אחרונה בשם הוי'). כאן הלשון "ידבק" (ולא
"יבור"), שייך ל"ודבק באשתו" (שרש דבק
הראשון בתורה), וכך "דרך טובה שידבק בה

בפתיחת המשנה, בכמה דפוסים הגרסה
"דרך ישרה" אבל בכתבי יד ובכמה מפרשים
הגרסה "דרך טובה"² וכן בסדור אדמו"ר הזקן.
וכן מסתבר: ראשית, מפני שבפתיחת הפרק
כבר נאמר "איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם,
כל שהיא תפארת לעושיה וגו'" (תשובה שונה
מאשר במשנתנו). שנית, מפני שרוב התשובות
כאן הן בלשון "טוב", חבר טוב וכו'. ושלישית,
מההשוואה להמשך המשנה, "איזוהי דרך רעה
שיתרחק ממנה האדם", רעה היפך מטובה.

דרך טובה ודרך רעה שייך ל"עץ הדעת
טוב ורע", וצריך לדבוק בטוב שבו ולא ברע,
כפתיחת ספר תהלים "אשרי האיש אשר לא
הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד...
כי יודע ה' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד"
- צדיק הולך בדרך הטובה, "אמרו צדיק כי
טוב"³, ורשע בדרך רעה (כאשר הכל מתחיל
בעצה, "לא הלך בעצת רשעים", העצה באה
מהכליות שכנגד נצח והוד, שרש שתי הרגלים
ההולכות בדרך, וממשיך "ובדרך חטאים לא
עמד" כיון שחטא הוא בשוגג לכן החוטא
'עומד' בדרך ולא הולך בה).

ונהג, "עץ הדעת טוב ורע" שייך לספירת
המלכות, המזוהה עם האשה, ואילו "עץ

ג משלי ל, ד. פנימיות החכמה הוא הבטול ופנימיות
התפארת רחמים, בטול רחמים = משה שאמר פעמיים
"ונחנו מה".

א רבינו יונה. מחזור ויטרי. מאירי. ועוד.

ב ישעיה ג, י. צדיק = יב פעמים טוב.

ערך, ויש לו שייכות מיוחדת למלכות: עליו מסופר בגמרא שהגיע למקום מרחצאות ויין ושכח את תלמודו¹ (שכחה קשור לאשה כנ"ל), עד שקרא "החרש היה לבם" במקום "החדש הזה לכם" – לב חרש במקום לב טוב. מצות "החדש הזה לכם", קידוש החדש, היא תיקון המלכות-האשה, סוד הלבנה, זו המצוה הראשונה בתורה, בה מתחיל קבלת עול מלכות שמים ועול מצוות (והיא הדבר הראשון שמשה התקשה בו עד שהיה צריך להצביע ולומר לו "הזה", "כזה ראה וקדש"). על הלבנה נאמר "עשה ירח למועדים שמש ידע מבואו", ירח לא ידע מבואו² – ובהקשר לאשה היינו שאי אפשר להבין בשכל את תנועות הנפש של האשה (ובפנימיות, הוא שורש המלכות ברדל"א), וזה עניין התיקון של ספירת העומר על ידי נשים! ורמז יפה: **רבי אלעזר בן ערך** ועוד **מלכות = ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד (רבי אלעזר בן ערך ר"ת ארבע, "כל הולך על ארבע", רמז למלכות, הרביעית בשם הוי')**! גם המושג "דרך" עצמו (דרך טובה אורעה) הוא לשון נקבה (כמבואר בגמרא בתחילת קידושין. **דרך אשה ר"ת דא ואותיות כשרה, "אשה כשרה-פְּשָׁרָה"**), "שלשה המה נפלאו ממני וארבעה לא ידעתיים. דרך הנשר בשמים דרך נחש עלי צור דרך אניה בלב ים ודרך גבר בעלמה"³ – השלשה וארבעה ש"נפלאו" ו"לא ידעתיים" שייכים לסוד הראש העליון בכתר, רדל"א (הלא נודע, כנ"ל על הירח שלא נודע מבואו). רדל"א הוא כח האמונה בנפש, שרש

האדם" רומז באופן מובהק לדבקות האיש והאשה, "אומר לדבק טוב הוא". שרש המושג דבקות בספירת הכתר, ונמשך בפנימיות דרך הדעת, "והאדם ידע את חוה אשתו". גם המושג "לב" שייך למלכות, עליה נאמר "אני ישנה ולבי ער"⁴ ("לב ישראל חי").

[בכלל, הדעות השונות של תלמידי ריב"ז במשנתנו משלימות את שבע המדות, לאחר תיקון התפארת בדברי רבי: עין טובה שייך לצנח והוד, סוד העינים (במיוחד תקון עיני הנוקבא ע"י צנח והוד של ז"א); חבר טוב שייך לחסד (כאשר "האשה הטובה היא החבר הטוב"); שכן טוב שייך לגבורה; הרואה את הנולד ביסוד ("חכם הרואה את הנולד", כאשר יסוד אבא ארוך ומסתיים ביסוד ז"א. ו"אבא יסד ברתא", האבא מתקן את יסוד הבת (מעורר בבת את תשוקתה לבעלה, העלאת מ"ן, ובכלל מעצב את ה'רחם' שלה, היינו תיקון נקודת ציון); לב טוב בעצם המלכות כנ"ל].

כל זה נוגע במיוחד לספירת העומר (כאשר עוסקים בפרקי אבות), שיש בה **לב טוב** ימים, בהתכללות שבע המדות זו בזו (בחלוקה מובהקת של **לב** ימים עד ל"ג בעומר ואח"כ **טוב** ימים). כאשר האיש מקיים ספירת העומר הוא מתקן את המדות דז"א, וכך הולך ב"דרך ישרה שיבור לו האדם", וכאשר אשה סופרת היא מתקנת את המדות של המלכות על ידי לב טוב. האיש-הזכר זוכר צריך לזכור בעצמו לספור, והוא מחויב מעיקר הדין, ואילו האשה מצד עצמה עלולה לשכוח (נשים לשון שכחה, נשיא), ועל הבעל-הזכר להזכיר לה בכל יום לעשות זאת (שהרי גם הנשים קבלו מצוה זו כחובה⁵).

ה'גיבור' של המשנה הוא רבי אלעזר בן

1 שבת קמז, ב. ומבואר שם שהוא רבי נהוראי שאומר (בהמשך אבות) "הוי גולה למקום תורה... ואל בינתך אל תשען", דהיינו שלא לחזור על טעותו, אלא שעליו "להעריך את עצמו", בן ערך (כמו שאמר אדה"ז לר' הלל מפאריטש), תיקון המלכות.

2 ראש השנה כה, א. וקשור לבעיית שלשת הגופים במדע. ראה בספר וממנה יושע עמ' סה.

ח משלי ל, ח-כ.

ד שיר השירים ה, ב.

ה מגן אברהם תפט סק"א. שו"ע אדה"ז שם ס"ב.

נמצא שיש שלש דרכים: דרך מצוה, עץ החיים, והיא "דרך ישרה" בתחילת הפרק; "דרך טובה" של דברי הרשות; "דרך רעה" של דבר עבירה. והרמז: ישרה טובה רעה ר"ת **ירט**, "הנה אנכי יצאתי לשטן כי **ירט** הדרך לנגדי [לגריעותא, כאשר בעל הדרך אינו נוהג כראוי אלא ב'דרך רשעים תאבד', ואז רעה קודמת לטובה בתוך קליפת נגה של עץ הדעת טוב ורע, אך כאשר הוא חוזר בתשובה קודמת הרעה לטובה בבחינת קדימת מעלת בלי תשובה למעלת הצדיקים (ואף על פי כן הדרך הישרה קודמת, כנודע שלעתיד לבוא יתעצם בעל התשובה עם עצם הטוב שהוא הישר]"^ט. ויש לדרוש "ירט הדרך לנגדי", שבכל הדרכים מגיעים לבסוף לטובה, כמו בלעם (שהיה "לנגדי") שבא לקלל ונמצא לברך, בסוד "הרע כסא לטוב" (ומעלה את הטוב עד אין סוף), על דרך "שויתי ה' לנגדי תמיד" (המתפרש שאני מקבל את הכל בהשתוות, גם את המנגד "לנגדי", כי הכל לטובה).

יא במדבר כב, לב (ראה רש"י שם).

האשה, המלכות התחתונה מושרשת ברדל"א (שאמנם "נשים דעתן קלה", ומה מגיע בפסוק הבא "דרך אשה מנאפת", אך בשרשן הן נטועות בחוזה האמונה, "דרך גבר בעלמה" שהוא הדעת של רדל"א).

בכל דרכיך

והנה נאמר "בכל דרכיך דעהו"^ט, היינו לא רק בדרכי שמים אלא גם לדבר הרשות (כאכילה ושתייה וכו'), ליחד את ה' בכל (דע לשון יחוד, **דעהו** יחוד **וה** בשם הוי'), והוא סוד הטוב של עץ הדעת טוב ורע, לעומת עץ החיים שהוא דרכי שמים (כמו לימוד התורה, "עץ חיים היא" שכולו טוב). וזהו "דרך טובה" במשנתנו, שהרי מדובר כאן (גם) בענייני הרשות (כמו שחבר טוב הוא בגדר רשות). אמנם יותר מזה מפורש "בכל דרכיך דעהו, אפילו לדבר עבירה", דהיינו לעבוד את ה' גם ב"דרך רעה שיתרחק ממנה האדם" (על דרך הוראת שעה של אליהו הנביא, כפירוש רש"י)!

ט משלי ג, ו.

י ברכות סג, א.

המשך מעמ' 25

שלילי לגמרי בא כעת בצורה טובה לגמרי, נתינת כח לעבודת ה'. צריך יזמה גדולה בשביל לעשות דברים גדולים. אנחנו צריכים יזמה גדולה להביא את המשיח, שיביא לעולם גאולה ורפואה. ולסיכום:

ולאן אני הולך ומה אני כעת, בעזרת ה', זה כבר מתחיל לרומם את האגו, נותן תפקיד לעץ הארז שמסמל גסות הרוח – זכרון הרע גורם להיות טוב יותר ממה שהייתי קודם. האתהפכא הגמורה לטוב היא המתקה, מה שהיה קודם

הכנעה	אזוב ותולעת
הבדלה	הארז והצפורים מזכירים את הרע, "הרע כסא לטוב"
המתקה	שימוש באגו (גבהות הארז ודבור הצפורים) בשביל הקדושה

המהפכה השלישית

זכות האשה בלימוד

בשנים האחרונות, הרב גינזבורג מלמד על ארבע 'מהפכות' גדולות בהלכות תלמוד תורה: כתיבת התורה שבעל פה, נטילת שכר על לימוד תורה, לימוד תורה לנשים ולימוד תורה לאומות העולם, כאשר היום אנו נמצאים בעיצומה של המהפכה השלישית ובראשיתה של המהפכה הרביעית.

המחלוקת על לימוד תורה לאשה). וכתב הרמב"ם בפירוש המשנה "ואמרו 'יש לה זכות' רוצה לומר זכות תורה, ואף על פי שאינה מצווה בכך, לפי שאין מצות תלמוד תורה אלא על האנשים", וכן כתב בהלכות סוטה¹ "שוטה שהיה לה זכות תלמוד תורה אף על פי שאינה מצווה על תלמוד תורה הרי זו תולה לה ואינה מתה לשעתה [אלא לאחר זמן]".

ובגמרא סוטה נאמר "זכות דמאי? אילימא זכות דתורה הא אינה מצווה ועושה היא. אלא זכות דמצוה... רבינא אמר לעולם זכות תורה ודקאמרת אינה מצווה ועושה, נהי דפקודי לא מפקדא באגרא דמקרי' ומתניין בנייהו ונטרן להו לגבריהו עד דאתו מבי מדרשא מי לא פלגאן בהדיהו"² ופירש רש"י "לעולם זכות דתורה, ולא שעוסקת בתורה אלא שטורחת בבנה ובבעלה שיעסקו", ומכאן שלמסקנה רק השותפות שלה בלימוד של בעלה ובניה מועילה לתלות, ולא זכות התורה שלומדת בעצמה (וכן כתב בפסקי ריא"ז על הגמרא).

אך בדברי הרמב"ם הדבר לא ברור: אפשר לפרש ככוונתו "זכות תלמוד תורה" היינו הזכות שיש לה בתלמוד תורה של בעלה ובניה (וכ"כ במעשה רוקח), אבל פשוט לשונו נראה שהכוונה ללימוד התורה שלה-עצמה. וכן כתב המאירי "הן שעסקה היא בתורה אף על פי שלא נצטוית בכך, הן שהשתדלה בלמוד בניה

הרמב"ם מאריך בשכר האשה הלומדת תורה: "אשה שלמדה תורה יש לה שכר אבל אינו כשכר האיש מפני שלא נצטוית וכל העושה דבר שאינו מצווה עליו לעשותו אין שכרו כשכר המצווה שעשה אלא פחות ממנו [בדומה למה שנאמר בגמרא על נכרי שלמד תורה³]. ואף על פי שיש לה שכר צו חכמים שלא ילמד אדם את בתו תורה..."⁴.

בהקשר זה, הפוסקים דנו האם מצוה לעמוד מפני אשה חכמה: יש שכתבו שאין חיוב כיון שאינה מצווה בלימוד תורה⁵ אבל אחרים כתבו שכיון שלמדה תורה מצוה לקום מפניה⁶. ויש לרמז בפסוק "מפני שיבה תקום והדרת פני זקן"⁷ – 'שיבה' הוא לשון נקבה (כמו 'שיבה טובה') ו'זקן' לשון זכר, רמז לקימה גם מפני אשה חכמה. וכן לפי הסוד, זקן בחכמה-אבא, "זה שקנה חכמה", ושיבה בבניה-אמא, שיבה דומה לסבתא [סבתא = תבונה. שיבה ועוד סבתא = 780, טל במשולש, שייך לשנת תש"פ].

איזו "זכות תולה"

והנה במשנה סוטה⁸ נאמר "אם יש לה זכות היתה תולה לה" (ובהמשך לזה מובאת

נערך ע"י יוסף פלאי, מאמר שנים-עשר בסדרה.

א בבא קמא לח, א.

ב הלכות תלמוד תורה פ"א ה"ג.

ג מנחת חינוך מצוה רנז.

ד ראה שו"ת יחזה דעת ח"ג סי' עב ושי"נ.

ה ויקרא יט, לב.

ו פ"ג מ"ד.

ז פ"ג ה"כ.

ח סוטה כא, א.

תורה לשמה, בפרט כשלא היתה טרודה בגידול הילדים, והרי כמה הלכות גדולות נלמדו מחנה – ובזכות התורה "ונקתה ונזרעה זרע").
 ורמזים: הלשון בגמרא היא "זכות תורה" ולשון הרמב"ם "זכות תלמוד תורה". **זכות תורה** = **חי** פעמים **חן**, "אשת חן תתמך כבוד [אין כבוד אלא תורה]" = **מחלה נעה חגלה מלכה תרצה**, חמש בנות צלפחד שהיו "חכמניות, דרשניות, צדקניות"⁴⁰. **זכות תלמוד תורה** = 12 [בת שנים עשרה למצות] פעמים 127 [חיי שרה].

זכות האשה בלימוד בעלה ובניה

עוד לגבי זכות האשה בתלמוד תורה של בעלה ובניה: מהגמרא בסוטה עולה שזכות זו היא יותר מזכות של מצוה אלא זכות של תורה. וטעם הדבר, כיון שהם מצווים בלימוד והיא שותפה בלימוד שלהם – כדוגמת יששכר וזבולון, וכשמעון אחי עזריה שמובא שם בהמשך הסוגיה. וכך כתב אדמו"ר הזקן "ומכל מקום אם היא עוזרת לבנה או לבעלה בגופה ומאודה שיעסוק בתורה חולקת שכר עמהם ושכרה גדול מאחר שהם מצווים ועושים על ידיה מה שאין כן באשה שלמדה תורה שיש לה שכר אבל לא שכר גדול כשכר האיש מפני שאינה מצווה ועושה".

והרבי הוסיף לבאר⁴¹ שאין זה כמו הנותן צדקה לעני, שאינו נחשב שותף במצוות שהעני עושה, כיון שהעני עושה בשלו, אבל כאן "האשה עוזרת לבנה או לבעלה מלכתחילה בקיום המצוה של תלמוד תורה, היינו שהיא עושה פעולת השתתפות בענין ומצוה זו, עוזרת בעצם המצוה, ולכן חולקת

ובעלה", וצריך לומר שהוא מפרש את הגמרא באופן שלמסקנה גם זכות של לימוד התורה שלה מציל. ואחרי שמצאנו מפורש במאירי, מסתבר לומר כך גם ברמב"ם (וראה גם דברי הסמ"ק שהובאו במאמר רביעי). ויתכן שפירוש הגמרא לפי זה הוא "באגרא דמקרין ומתניין" היינו שהאשה עצמה מלמדת את בניה (ולא כרש"י), ולכן גם כשלומדת בעצמה יש בזה זכות גדולה של לימוד זה מביא אותה לבסוף ללמד את בניה⁴². ובדרך אחרת ניתן לומר שהרמב"ם דחה את הגמרא בסוטה, כיון שגמרא זו הולכת כמאן דאמר שיש איסור לאשה לקיים מה שלא הצטווה בו (כנזכר בעניין סמיכה בנשים וכו') אבל להלכה קי"ל שיכולה לקיים וממילא יש לה שכר בזה שיכול להגן מהפורענות. אכן, יתכן שהרמב"ם סתם דבריו בכוונה (ולא פירש באיזו זכות תלמוד תורה מדובר) כיון שהדבר אינו מוכרע, ועדיין צריך עיון.

אך גם לפי פשט הגמרא, שאין לאשה זכות תלמוד תורה של עצמה, ניתן לומר שזה דוקא בסוטה שהוכיח סופה על תחלתה שהתורה נהפכה לה לרועץ (כדברי רבי אליעזר שכאילו מלמדה תפלות, שהתברר שהלימוד גרם לה לזנות-תפלות), שכיון שאינה מצווה בתלמוד תורה אזי היא מקבלת שכר טוב על הלימוד רק אם התנדבה ולמדה כראוי, לימוד המביא לידי מעשה (שזהו עיקר לימוד האשה כפי שהתבאר), ולא בזו שהלימוד נהפך לה לסם המות (מים המאדירים). אבל באשה כשרה יש לומר שיש לה "זכות תורה" במה שלומדת בעצמה (וגם בסוטה, אם התברר שהיתה כשרה, אזי "ונקתה ונזרעה זרע", כמו שרצתה חנה הנביאה לעשות. ואפשר לומר שחנה למדה

ט ראה בדרך זו במאמרו של הרב חרל"פ ב'אור המזרח' שנת תשכ"ט.

י ראה קובץ 'מוריה' אייר-סיון תשל"ג במאמרו של הרב יעקב וייל.

יא בבא בתרא קט, ב.

יב לקו"ש ח"ד עמ' 41. וראה הערות התמימים ואנ"ש גליון ט"ו בשבט תשמ"א.

לאשה" (לשון הרמ"א. והתבאר המקור בדברי הראשונים, ושגם הרמב"ם והשו"ע מודים לזה), גם בדרך לימוד ולא רק במסורת, וחכמים הרחיקו רק לימוד "עומק תלמוד" וכיו"ב. לכן אשה מברכת ברכת התורה (אע"פ שהלימוד הוא כאמצעי למעשה, מכל מקום הוא הופך לעניין עצמי). 'תכנית הלימודים הנשית' כוללת הרבה מאד מהלכות התורה, וכן שייכות בלימוד יסודי התורה, ידיעת ה' ודרכיו, ופנימיות התורה בכלל.

ג. במחלוקת התנאים לגבי לימוד תורה: יש פוסקים כדעת בן עזאי, כמו הרי"א^ז וכדברי הרי"צ על "בעלי הקבלה ובעלי מוסר". אמנם הרמב"ם והשו"ע פסקו שאין ללמד בתו תורה, אבל לא כאיסור גמור אלא הנחיה מעשית ש"ציוו חכמים" (ויתכן שזו גזרה מחשש לדרכי המינים).

ד. 'תיפלות' היינו פגם שנובע מהבנה משובשת או חשש לקלקול במעשים, קשור לטבע הרך והתמים של האשה. לימוד תורה שבכתב אינו בגדר תיפלות אך גם הוא אסור לכתחילה (כי יש לחשוש שהאשה תוציא את הדברים לדברי הבאי). מותר ללמד תורה שבכתב בדרך עראי (ב"ח), או פשוטי המקראות אפילו בקביעות (ט"ז). אדרבה, מוכח מהגמרא שמותר ומצוה ללמד בנות תורה שבכתב, ולפחות כדי שידעו עיקרי האמונה.

ה. עיקר הפגם הוא ללמד את הבת, ולא באשה הבאה מעצמה ללמוד. וכן הפגם מתייחס להערכת "רוב הנשים" (בלשון הרמב"ם) ולא ליוצאות מן הכלל, וזה דבר שיכול להשתנות – ומשתנה בפועל – במשך הדורות.

שכר עמהם, מקבלת (חלק ב) שכר לימוד התורה של הבעל, והבן" (ומביא דוגמא לזה מדברי הר"ן שהאשה שותפה במצות פרו ורבו אע"פ שאינה מצווה, ודן בזה באריכות עיי"ש). ומכל מקום מדגיש הרבי "הרי זה דבר התלוי ברצונה, היינו שאם רוצה יכולה להשתתף במצות תלמוד תורה דמצווה ועושה של הבעל ובניה אבל חיוב אין עליה בזה".

סיכום הדברים עד כאן

תמצית מה שהתבאר עד כאן:

א. אשה פטורה מתלמוד תורה כחיוב בפני עצמו, והתבארו כמה טעמים בזה (ומהם: האשה שייכת יותר ל'כלל' של התורה ופחות לפרטים. לימוד תורה שבעל פה הוא בדרך התקשרות אישית של רב ותלמיד ולא שייך לחייב בזה אשה מטעם צניעות. לטבע האשה מתאים יותר 'שמיעה' וקבלה, מתוך בחירה). ומכל מקום בהנהגת הבית וחונך הילדים יש לאשה-האמא תפקיד עיקרי, "תורת אמן".
ב. האשה צריכה ללמוד "דינים השייכים

יג. סיכום יפה בספר הליכות ביתה לרב דוד אוירבך, פרק כח: "א. הלכה פסוקה היא שאשה פטורה ממצות תלמוד תורה, וזה לשון הרמב"ם... ב. אסור לכתחילה ללמד את האשה תורה שבכתב, אלא שבדיעבד אם לימדה אינו נחשב כמלמדה תיפלות. אולם יש שכתבו דמותר אף לכתחילה לאשה ללמוד תורה שבכתב, וכן מותר לאחרים ללמדה, והיינו דווקא בלימוד פשוטי הדברים [עם ספרי המפרשים] בלי שתתעמק ביסודות התורה וטעמי המצוות, וכן הוא המנהג להלכה. ג. גם בלימוד תורה שבע"פ... מכל מקום יש סוברים שאיסור זה אמור רק לבנות בעודן בקטנותן, אבל אשה או בת גדולה שמכירים בה שרצונה ללמוד תורה באמת ובתמים וכל כוונתה להתעלות בתורה ובעבודת ה', רשאית ללמוד בעצמה ואף אחרים מותרים ללמדה. ד. אשה חייבת ללמוד את הדינים וההלכות השייכות לה והחייבת בהן... וכמו כן חייב אדם ללמד לבנותיו המצוות והדינים שהן חייבות בהן. ה. מצוה רבה על כל אדם שילמד עם בתו בספרי מוסר, אגדות חז"ל ואמונה...".

הסיפור החסידי

רבי מנחם מענדיל מויטבסק | שפלות, תפילות, והפרשי שעות

רבי מנחם מענדיל מויטבסק, בעל 'פרי הארץ', נולד בשנת ה'ת"צ לרבי משה, מתלמידי הבעל שם טוב. בצעירותו ביקר אצל הבעל שם טוב מספר פעמים, אך את רוב תורתו קיבל מהמגיד ממעזריטש, והיה לאחד מגדולי תלמידיו. רבים מהתלמידים קיבלו את מרותו לאחר פטירת המגיד. בשנת ה'תקל"ז עלה לארץ ישראל בראש שלש מאות חסידים, מספר משמעותי מאוד במושגי התקופה, ויסד קהילה ששכנה בצפת ולאחר מכן בטבריה. באישיותו שילב הצדיק הנהגה מלכותית ושפלות עצומה, עם מסירות נפש למען ארץ ישראל והחשת הגאולה. נפטר בא' אייר ה'תקמ"ח ונטמן בטבריה.

נהג רבי מענדיל כמלך, אך את מכתביו חתם בתואר "השפל באמת".

שלוחי רבי מענדיל נסעו לקבץ כסף לעניי הארץ והיו אצל כל צדיקי חו"ל. כל צדיק אסף תרומות בקהילתו ומסר אותן לשליח, והצדיקים עצמם נתנו גם כסף וכלי כסף וזהב, כלים יקרים מאד, מתנה לרבי מענדיל. כולם הכירו בו כמרא דארעא דישראל, מנהיג החסידות, ממשיך הבעש"ט, ושלחו לו כלים מהודרים. פעם אחת חזר השליח עם כלים מהודרים, שקבל מר' ברוך ממז'בוז' ועוד צדיקים גדולים שנתנו כלי כסף. רבי מענדיל שם הכל על האצטבות שליד החלונות, ואמר לקב"ה – 'איך מיט מיינע הייב איך אויף צו דיר' [את עצמי ואת אשר לי אני מרים אליך]. הוא משך מאד במלים האלה, ותוך כדי כך כל הכלים התרוממו ממקומם.

בשיר הגעגועים הידוע של רבי מנחם מענדיל, הוא מונה חמישה אופני התקשרות לה', ששיאם הוא: "לו הייתה לי טבעת זהב הייתי נותנה לך". בסיפור זה הגיעה התמסרותו לכדי מופת מוחשי, הנובע מתנועת הנפש הנזכרת בפרקי אבות: "תן לו משלו שאתה ושלך ושלך, וכן בדוד הוא אומר: 'כי ממך הכל ומידך נתנו לך'" (כדאי ללמוד את המשפט הזה, וגם את מילותיו של רבי מנחם מענדיל).

רבי מענדיל העבטא על אחד מגדולי החסידים המקושרים אליו – ר' איצ'לע – 'למה הוא נוסע אלי ולא אני אליו? היה צריך להיות הפוך!'. אף על פי כן, רגע אחר כך נכנס אליו ר' איצ'לע, והוא ישב כמלך והושיט לו רק את קצה אצבעות היד – מלך לא נותן את כל היד, רק את קצות האצבעות.

לכאורה זו סתירה פנימית, אבל דווקא בה מתגלה סוד המלכות האמיתית: מנהיג המשוכנע בעליונותו, או אפילו בשוויון בינו לבין צאן מרעיתו, לא יוכל להנהיגם כראוי. עליו להיות "עבד לעם הזה" ולהתמסר אליהם עד הסוף, וגם לשמש כלי נקי למלכות ה' – לא לגאוותו שלו. אך אם כך, מדוע לנהוג בגינוי שררה כאלה?

ההתנשאות החיצונית אינה רק תפאורה החיונית לניהול הממלכה, אלא מביאה לידי ביטוי את המקום העמוק ביותר שנשמתו של מנהיג אמיתי: ה"רוממות העצמית". בשורשו, באופן לא מודע, המלך אכן מרום מכל העם ואינו שייך אפילו למלוכה עליו (ואילו אדם שאינו כזה, באמת אינו ראוי למלוכה). הרוממות הזו עצמה גורמת למלך שפלות עמוקה בזכרו את הפער בינו לבין אותה שלמות שבשורש נשמתו. לכן, כלפי העם

שם התעוררו לתת צדקה לפני כניסת השבת, על גדות הכנרת כבר היה מאוחר מאוד...

מה שהשבת היא בממד ה'שנה'-זמן, ארץ ישראל היא בממד ה'עולם', והאשה בממד ה'נפש'. אם כך, מתאים מאוד לתת צדקה לארץ ישראל לפני שהאישה מדליקה את נרות השבת. נתינת הצדקה פועלת את עליית התפלה - שגם היא שייכת לשבת. לריקוד השבתות הזה אפשר לצרף שבת נוספת - הכנרת עצמה: בפרקי דרבי אליעזר צוינו שבעה ימים סביב ארץ ישראל, והים השביעי - שכנגד היום השביעי (כל יום הוא יום, וברבים הכתיב זהה, "ימים"), הוא ים הכנרת! לעתים כתוב שעליית התפילות היא במערת המכפלה דווקא, וכנראה מדובר בשני ממדים: אותיות התפלה וכוונת התפלה, פשטה ונשמתה. ממד הנגלה עולה דרך חברון (הרומז בזהר לחיבור יסודות הטבע, וכן לחיבור אותיות התפלה) ואילו החלק הנסתר עולה מעל הכנרת. לחלק הנסתר משמעותית ביותר נתינת הצדקה. כאשר רבי מנחם מענדיל רואה שתפילות אנשי חו"ל נותרו למטה, הוא מבין שישנו חסרון דווקא בתחום זה, ולא מתפלל עד שהוא מתקן זאת. מסתבר כי גם תפילות אנשי חוץ לארץ נכללות ב"כל אשר לו" ועליו להרים אותן לה'. כאשר הצדיק שפל בתכלית כדוד המלך, ביכולתו להרים את המציאות כולה אל ה'. ובלשונו של אדמו"ר הזקן, "בכדי להעלות בנין צריך לתפוס בו מלמטה". כלומר, כאשר הצדיק רואה בכל דבר בעולם את הנקודה בה הוא עולה לה', בכך הוא הופך אותו לנעלה באמת.

על העלאה נוספת, רוחנית, שפעל רבי מנחם מענדיל מעמקה של טבריה, מסופר: פעם אחת, לפני התחלת מנחה של ערב שבת קדש ב"הודו", בא רבי מנחם מענדיל לבית הכנסת אך לא החל באמירת "הודו". כל הקהל עומד ומחכה לתחילת התפלה, אבל רבי מענדיל עומד ומסתכל דרך החלון המשקיף על הכנרת. הוא מסתכל בכנרת, מתבונן, ולא מתחיל להתפלל. הזמן מתאחר, נעשה לילה, ועוד לא התפללו מנחה. עד שברגע מסוים הוא כאילו 'תפס את עצמו', חיך, והתחיל לומר "הודו".

לאחר מכן שאלוהו לפשר הדבר, והוא הסביר שכל תפילות יהודי חו"ל צריכות לעלות למעלה בערב שבת, והן מגיעות לים הכנרת, מרחפות מעליה, ומשם כולן עולות למעלה. הסתכלתי על הכנרת, על כל התפילות המרחפות על פניה, והן לא עלו. הבנתי שתפילות חו"ל לא עולות כי אנשי חו"ל - התכוון במיוחד לחסידים, למקושרים שלו - לא נותנים מספיק להחזקת עניי ארץ ישראל. הוא התבונן (וכנראה פעל בהתבוננות, "מחשבה מועלת") עד שמי שהיה זקוק לכך בחו"ל החליט להרבות בצדקה למען עניי ארץ ישראל. כאשר אנשי חו"ל קבלו על עצמם לתת צדקה, עלו כל התפילות.

צדקה בכלל, וצדקת ארץ ישראל בפרט, היא עניין גדול בחסידות (וכמעט כל "אגרות הקדש" בתניא סובבות סביב נושא זה). מדוע היה על הצדיק להמתין לה זמן כה רב? אולי מכיוון שהזמן המסוגל ביותר לנתינת צדקה הוא בערב שבת, לפני הדלקת הנרות. באירופה השבת נכנסת בשעה מאוחרת, וכשהחסידים

מענות ותשובות

מכתב חיזוק לרופא חסידי מניו יורק:

ד"ר פלוני היקר, הצוות הרפואי המסור ושאר חברים,

כעת, עם חלוף חג הפסח, מנהג ישראל לאחל "קץ בריא". מילים אלה קשות לעיכול כעת, כשעם ישראל [ואתו העולם כולו] סובל מהמגפה האיומה [מי יתן שתחלוף בקרוב]. ועם זאת עלינו להגיע לנקודה העמוקה ביותר בפנימיות הלב, ולאחל בכנות [עם תקוה ובטחון בטובו האינסופי של ה', אף אם עינינו מזילות דמעה] אחד לשני [לקהילה ולעולם כולו] "קץ בריא"!

הסוד של עם הנצח – עם ישראל הוא שאנו תמיד יחד, יחד שמשקף את אחדות ה' ומגדיר את מהות קיומנו. התורה הקדושה אומרת (דברים לג, ה) "יחד שבטי ישראל" – ובלשון הקודש המילה שבט מתפרשת אף כ"שבט מוסר" (מוסר – לשון יסורים). דווקא בזמנים של סבל וצער עלינו להשאר מאוחדים במיוחד, מתוך התבוננות והעמקה בתודעת ה'ביחד' שלנו. אמנם קשה לומר זאת, אך זו האמת, ששיתוף ונשיאת הכאב יחד, מקילים על יסוריו.

האמת לאמיתה היא שאנו, העם היהודי, תמיד נמצאים יחד [גם הסתלקות יהודי מן העולם הזה מכונה בתורה כחזרה אל ה'ביחד', כמו שאמר יעקב אבינו "הנני

נאסף אל עמי"] וכל זמן שאנו יחד אנו חיים (ממש, וכידוע ש"יעקב לא מת" היינו "אמת ליעקב"). שנזכה בקרוב ממש לקיום היעוד "ובלע המוות לנצח" ונתראה כולנו יחד בתחיית המתים עם מלך המשיח בראשנו [וכדעת הרבי שאפשר שתחיית המתים הכללית תתרחש מיד עם ביאת משיח]. ידידך, הרב יצחק גינזבורג

"תמים תהיה"

שלום לכבוד הרב. לפני כמה שנים נפטר אבא שלי, וקרוב לסוף שנת האבל – נפטר עוד קרוב משפחה. באותו זמן חוויתי "גילויים" שהשפיעו עלי מאד עד שהחלטתי לחזור בתשובה ב"ה. האם כדאי לספר לקרובי משפחתי על הגילויים? בינתיים הם מתנגדים לכל המהלך שעשיתי. אשמח לעצת וברכת הרב.

מענה:

הכלל הגדול ביותר בעבודת השי"ת לפי החסידות הוא "תמים תהיה עם ה' אלקיך", להיות הולך תמים בדרך ה' ותו לא מידי. לבני המשפחה צריך להתחס באהבה, תוך כדי תקוה שאור התורה והמצוה יאיר דרכך באופן ממילא לכל הסובבים אותך. בברכה לרוגע נפשי (עיין הקדמה לספר התניא) ושמחה רבה בחיים מלאים על פי תורה.

רמז בפרשה

מתמטיקה בפרשת השבוע

אֶל אֶחָד מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים ששווה 676 שהוא הוי' ב"ה ברבוע. רק אֶהְרֹן שווה 16^2 וכן 4^4 או 2^8 . אֶחָד מִבְּנֵי שווה 11^2 . ממילא, וְהָיָה בְּעוֹר בְּשׂוֹר לְנֹגַע צָרַעַת וְהוּבָא אֶל אֶהְרֹן הַכֹּהֵן אוֹ אֶל אֶחָד מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים עולה 2401 שהוא 49^2 וכן 7^4 ראשי וסופי התבות של אלה עולים 1089 שהוא 33^2 וכן 3^2 פעמים 11^2 . אותיות באמצע תבות עם מספר אי-זוגי של אותיות הן ו ח נ שערכן 8^2 . והנה, גם "או אֶל אֶחָד מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים" שווה 17^2 . וכן, "אֶהְרֹן הַכֹּהֵן אוֹ אֶל אֶחָד מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים" שווה 25^2 שהוא 5^4 .

סך הכל מצאנו בפסוק 8 רבועים של 11, 18, 16, 17, 25, 26, 33, ו-49. כאשר 5 מהם ברצף המלים המסיים את הפסוק:

וְהָיָה בְּעוֹר בְּשׂוֹר לְנֹגַע צָרַעַת וְהוּבָא אֶל אֶהְרֹן הַכֹּהֵן אוֹ אֶל אֶחָד מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים	17 ²	26 ²
	11 ²	25 ²
		49 ²

סכום השרשים 128 שהוא חצי אֶהְרֹן. סכום 6 הרבועים שהם רצף של מלים (למעט 8 ו-33 ברבוע) עולים 4368 שהוא 24 פעמים יַעֲקֹב, כלומר 24 צירופי יַעֲקֹב.

כל הנ"ל רומז שתיקון המצורע על ידי רבועים סוד ההתכללות דעולם התיקון לעומת הפירוד של עולם התהו שמשם הצרעת. גם המלה מִצְרַע שווה 400 שהוא 20^2 וממילא, ממוצע כל אות 10^2 . נוסיף ש"אֶל אֶהְרֹן הַכֹּהֵן" (המרפא את הנגע), ביטוי יחידאי בכל המקרא, שווה 367 או רָפָא נָא לָהּ או קורונה. צריך להביא את המחלה אל מדת אהרן הכהן, אהבה רבה, ועד לאהבת ובכל מאדך.

טהרת המצורע

"וְצִנְהָה הַכֹּהֵן וְלָקַח לַמִּטָּהר שְׁתֵּי צִפֹּרִים חַיִּים טְהוֹרוֹת וַיַּעַץ אֶרֶז וּשְׁנֵי תוֹלַעַת זָאֵב" (מצורע יד, ד).

"אָדָם כִּי יְהִיָּה בְּעוֹר בְּשׂוֹר שְׂאֵת אוֹ סַפַּחַת אוֹ בִּהְרֹת וְהָיָה בְּעוֹר בְּשׂוֹר לְנֹגַע צָרַעַת וְהוּבָא אֶל אֶהְרֹן הַכֹּהֵן אוֹ אֶל אֶחָד מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים" (תזריע יג, ב).

כידוע, אָדָם ראשי תבות אָדָם דָּוִד מְשִׁיחַ, והוא סוד תקון הצרעת שכן כל אחד מהנ"ל קשור עם צרעת:

אדם הראשון חטא בעץ הדעת והמשיך על עצמו את ה"משכא דחויא", כלומר "עור הנחש" (ורמז לזה בכך שה' הלביש אותו ואת חוה בכתנות עור). המשכא דחויא הוא סוד הצרעת, מחלת עור (המסתיר על אור ה' – שכן לפני כן היו לבושים בכתנות אור).

על חטאו, דוד נענש בצרעת ששה חודשים (סנהדרין קז, א).

משיח מכונה "חיוורא דבי רבי" והוא מנוגע בצרעת על מנת לכפר על עונותינו כו'.

שלוש הנ"ל הם כנגד שְׂאֵת סַפַּחַת בִּהְרֹת. על פי רש"י, שלש סוגי הצרעת כתובים בסדר עולה של לובן, היינו שמשח המתואר כ"חיוורא" הוא תכלית הלובן. והנה, המלים הבאות בפסוק, "וְהָיָה בְּעוֹר בְּשׂוֹר לְנֹגַע צָרַעַת" שוות 1725 שהוא 5 פעמים מִשָּׁה, הערך הממוצע של כל תבה. ועוד, רק המלים "לְנֹגַע צָרַעַת" שוות בְּרָאשִׁית ששווה גם שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים יָחַד, היינו דְּבָרִים לשון "דְּבָר אחד לדור" ("מנהיג אחד לדור") והם הם אדם דוד משיח.

ריבועים מתקנים

הפסוק מסתיים בראשית התיקון על ידי הכהן איש החסד, "וְהוּבָא אֶל אֶהְרֹן הַכֹּהֵן אוֹ

לציירם כך:

שְׁתֵּי צַפְרִים חִיּוֹת

טְהוֹרוֹת וְעַץ אֶרֶז

וּשְׁנֵי תוֹלְעֹת וְאַזְבִּי

יש כאן 36 אותיות שאפשר לצייר כך:

ש	ת	י	צ	פ	ר
י	ס	ח	י	ו	ת
ט	ה	ר	ו	ת	ו
ע	ץ	א	ר	ז	ו
ש	נ	י	ת	ו	ל
ע	ת	ו	א	ז	ב

פנות הרבוע עולים 572 או 22 פעמים
הוי', ושאר האותיות עולות 3264 שהוא 8
פעמים זאת, וכן 4 פעמים שְׁפָלוֹת, לב פעמים
אָמוֹנָה, וכן ב פעמים 1632, ערך ז שמות קדש
של ז הספירות התחתונות מחסד עד מלכות,
כמבואר אצלנו בכוונות ספירת העומר ש"ז.

ש	ת	י	צ	פ	ר
י	ס	ח	י	ו	ת
ט	ה	ר	ו	ת	ו
ע	ץ	א	ר	ז	ו
ש	נ	י	ת	ו	ל
ע	ת	ו	א	ז	ב

ערך האותיות בשני האלכסונים עולה
1081 שהוא משולש 46 וערך המלה תְּפַאֲרֶת,
מקור הרפואה.

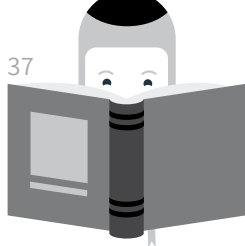
4 האותיות במרכז הן ארור ששווה 11
פעמים 37, כנגד 11 הארורים בפרשת כי תבוא
וממילא נמצא שרפואת המצורע מתקן את
כולם. גם ערך ארבע הפנות, 572 הוא כפולה
של 11 (פעמים בן), וביחד הפנות עם המרכז
שווה 11 פעמים גוף, הכל תקון הגוף.

טהרת המצורע נעשית עם ארבעה מינים:
שתי צפרים, עץ ארז, שני תולעת ואזוב
וכולם רמוזים בצרעת נוטריקון צפרים עץ
ארז תולעת. שני הראשונים כנגד החטא –
צפרים מצפצפות כנגד לשון הרע, עץ ארז
כנגד הגבהות (גסות הרוח הגורמת ללשון
הרע). שני האחרונים כנגד התיקון – ישפיל
עצמו כתולעת וכאזוב (כרש"י), כלשון הכתוב,
”וְאֵנָכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ” (תהלים כב, ז) והתולעת
”מכניס ואינו מוציא” וזה תיקון מי שמוציא
שם רע. הראשונים היינו רפואת הקב”ה,
רפואת דומה בדומה (רפואה הומופטית),
והאחרונים הם רפואה רגילה על ידי ההיפך
(רפואה אלופטית).

והנה, שְׁתֵּי צַפְרִים חִיּוֹת טְהוֹרוֹת, עַץ אֶרֶז,
שְׁנֵי תוֹלְעֹת שׁוּיִם ”זאת תהיה תורת המצורע
ביום טהרתו והנבא אל הכהן” (מצורע יד, ב) ועוד
צָרַעַת. מספר זה גם שווה 16 פעמים רחל,
כנגד תקון כח הדבור אותו מייצגת רחל.

כל המינים בלשון הפסוק, ”שְׁתֵּי צַפְרִים
חִיּוֹת טְהוֹרוֹת וְעַץ אֶרֶז וּשְׁנֵי תוֹלְעֹת וְאַזְבִּי”
עולים 3836 שהוא 4 פעמים (הערך הממוצע
של כל מין) ”אַף בְּצֶלֶם יְתֵהֱלֶה אִישׁ” (תהלים לט,
ז). 3836 שווה גם 137 פעמים 28 אך החלוקה
היא ששני המינים הראשונים (רפואת דומה
בדומה) עולים 91 פעמים 28, ושני האחרונים
עולים 46 פעמים 28. שני המכפילים 46 ו-91
שווים ביחד 137 והיחס ביניהם הוא ש-46 הוא
הנקודה האמצעית של 91.

בכל 4 (2^2) המינים יש 9 (3^2) מלים ואפשר

ספירת העשר

המדור לילדים

הרבה חמור למחשבה: בעצומם של ריקודי שמחת תורה הסוערים נעמד הגבאי הזקן על בימת בית הכנסת, מלא את חפציו בכמות נכבדה של ספריות וזרק אותן לאויר. למה לא? ששמחת התורה והמתיקות שלה גיעו גם עד לילדים. היהודי חזר על מעשיו שוב ושוב, והשמועה פשטה לה אצל הילדים במהירות. מכל רחבי בית הכנסת נדחפו ילדים בלהט כדי לאסוף מן השלל. מכירים את התופעה? כל אזור בו נוחת המטח הופך מיד לשדה קרב, ממנו יוצאים ה'מנצחים' הצוהלים בידים עמוסות וה'מפסידים' בידים ריקות, ולפעמים גם בבכי. "שמתי לב", מספר לי אותו אדם, "שלמרות שהמעשה נשנה שוב ושוב – משהו אחד לא קורה. עיניהם של הילדים ממקדות ברצפה במאמץ בבלש ולאחר עוד ממתיק נדח, אבל משום-מה אף אחד לא מרים אותן למעלה, לכווננו של הזקן, כדי לומר תודה..."

מה אני לומד מהספור הזה? שההתנהגות שלנו יכולה להיות לפעמים מאוד אנוכית. למען האמת כן הוא הטבע הראשוני שלנו. כלומר, כן נראה אם לא נעשה מאמץ מצדנו להשתנות. אני מסגלים להיות מרפזים מאוד במה שאנו רוצים, להיות בטוחים שאנו מכרחים

"וי, תראה את הכבש הזה. איזה חמוד..."
 "מה חמוד? סתם בהמה..."
 "למה? תראה את העינים התמימות שלו..."
 "נכון, יש בזה משהו. בכל זאת אני מעדיף עינים חכמות יותר..."

שלום ילדים!

התגעגעתי? אני מאוד... אז לאחר הפסקת פסח-קורונה אנחנו שוב נפגשים! אמנם עדן לא חזרנו ממש לשגרה, ולמדידים ולחברים, אבל ברוך ה' כבר מתחילים להרגיש את ההקלות, וזה אומר שאנחנו כבר במסלול התקדמות טוב. מסלול התקדמות אמרתי? כן! מזכיר לי משהו: "היום יום אחד... היום שנים עשר יום שהם... לעומר..." זהו זה, אנחנו מתקדמים בעקביות לעבר מתן תורה! הדרך שאנחנו עושים בין פסח לשבועות היא בעצם מסלול התבגרות מהיר. במסע מזרז של חמשים יום אנו הופכים מתינוק, הנזקק לטפולה המסור של אמו, לאדם בוגר ועצמאי שמסוגל לקחת אחריות למעשיו.
 מה הפונה?

להרים עינים לשמים

פעם ספר לי משהו ספור, שנתן לו

מהסלון, מעליו השרפרף של ברז הנטילה, ומוישי הקטן יושב לו על הרצפה ומלקק להנאתו מן השלל... נו, אז לדעתכם יש לו שכל לקטנצ'יק או לא? אכן, יש פה הרבה תחפוזים, אבל בגבה של ממתק...

להשיג את אותו הדבר שחשוב לנו, אבל שוכחים להרים את העינים אל השמים. הרי מישור השם מלמעלה זורק אלינו את הספריות... אגב, אגלה לכם סוד: זו לא תופעה ששירת רק לילדים...

להתבונן מאחורה

אז מה אני מנסה לומר לכם? שילדים דומים לבהמות? לא בדייק. אדם, ולא משנה באיזה גיל הוא, בולט בשני שלו מבהמה. אדם מסגל להפסיק להיות שקוע ולהרים עינים למעלה! ראשו של האדם עומד מעל לשאר האברים שלו ומביט בהם מגבה. אז נכון, הילדים בבית הכנסת בשמחת תורה היו רכונים כלפי מטה, אבל אותו איש, ממנו שמעתי את הספור הזה, עמד מלמעלה. הוא התבונן בהתרחשויות וצפה בה מהצד, ומשום כך הוא יכול היה להרגיש בחסר ההגיון שיש בהתנהגות הילדים. אני מניח שגם אתם מזדהים אתו, וזה סימן שלכלנו יש ראש מעל הכתפיים.

אדמו"ר הזקן מלמד אותנו שלכל יהודי יש שתי נפשות – נפש אלקית ונפש בהמית. בהמה היא בהמה, עם שכל של בהמה בגבה הדשא, וכך בדייק מתנהגת הנפש הבהמית שלנו. אתם יודעים מהו שמה הנוסף של אותה נפש בהמית? נפש הטבעית. זהו פשוט הטבע עמו נולדנו – לחשב על עצמנו ולדאג לעצמנו. על מה חושב לדעתכם התינוק שהרגע נולד? הוא לא מפיר אף אחד וגם לא מעניין אותו שום

אותר האדם מן הבהמה

אל תבהלה, אבל אני הולך קצת להחריף את הדגמה. מכירים מי עוד מסתכל בעקר לכיוון הקרקע במטרה לאתר ולחפש מה לאכל? נכון, הבהמה... הפרה רועה בשדה כשראשה שמוט כלפי מטה, וטוח ההתעניינות שלה מסתכם באתור מנת העשב הפאה בתור ללעיסה. לא לחנם ברא ה' את מבנה גופה כך שהראש, הבטן והגב שלה נמצאים בדייק על אותו קו גבה. האם לבעלי חיים אין שכל? לא בטוח שזו ההגדרה. אפשר לראות הרבה חכמת חיים אצל בעלי חיים, אבל זהו שכל של בהמה, שכל בגבה האכל...

גם למוישי, אחי הקטן, יש הרבה שכל. כמו כל ילד גם הוא 'מכור' לממתקים, ואמא ממש לא אוהבת את זה. לא בריא, הורס את השנים, אתם מכירים... זו הסבה שאמא מחביאה אותם היטב בארון המטבח למעלה, הרחק מעיני המסקרנות ומידי הארפות. ומה לדעתכם קרה כשאמא יצאה לקניות? הממצאים הבאים יעידו: דלת הארון נמצאה פתוחה, ליד השיש נצב שלחן המטבחיים הנמוך שנגרר מחדר הילדים, מעליו מנח כסא הישיבה שנגלקח

מקמח חטה, אבל בחג השבועות יש משהו יוצא מהכלל: מביאים את שתי הלחם שאפיות חמץ. החמץ הנפוח והטעים הוא **מאכל אדם**, והוא מבטא את הקשר שלי עם ה' כשיש בו שכל והבנה, טעם ודעת.

מהיכן 'צמח' אצלנו השכל? מה מאפשר לעבור מהקרבת מאכל בהמה להקרבת מאכל אדם? כנראה שספירת העמר והימים שבין פסח לעצרת גרמו לנו להתבגר, לקבל שכל. בשבעת השבועות של הספירה אנו עסוקים בתקון המדות, שנהיה בני אדם. כעת, על גבי האמונה החזקה שלנו בה' ועם מדות עדינות יותר, מתחיל לצמח לו ה'אדם' שבתוכנו.

נו, אז אם התבגרנו ויש לנו שכל – מה אפטר ללמד? ברור, תורת ה' תמימה! שנוצח להתבגר ולהכין את עצמנו כראוי למתן תורה!

שבת שלום ומברק!

רבי

דבר. הוא מכנס בתוך עצמו בעצמות עינים, אותן יפתח רק למטרות מיחדות כמו אכל...

מאכל אדם בהמה לאכל אדם

עוד זוכרים את יציאת מצרים? המצות שאכלנו בחג הפסח מבטאות את האמונה החזקה שלנו בה'. אמונה היא הקשר שלי עם ה' גם ללא שכל וללא הבנה, וזה בהחלט מה שהיה לנו במצרים. זו גם הסבה שלא נתנו למצות להתנפח ולקבל טעם. הלכנו אחרי ה' "בארץ לא זרועה" באמונה תמימה.

מהו הקרבן שאנו מקריבים מיד לאחר החג הראשון? קרבן העמר. את המנחה הנלוות לקרבן אנו מביאים משעורים. שעורה היא **מאכלה של הבהמה**, שכן האדם מעדיף את טעמו המעדן של מאפה החטה. מתי אנו מביאים קרבן שיש בו דוקא מאפה חטה? האמת היא שרוב המנחות שמביאים למקדש עשויות

שאלת השבוע:

מדוע קרבן העמר מובא משעורים ואלו שתי הלחם מחטים?

בין הפותרים נכונה יגרל משחק קפסה. תשובות יש לשלח לדא"ל maosime@gmail.com או בטלפון 079-9211452 עד יום ב' הקרוב.

הזוכה מגיליון צו-פסח: פורת זקבר תקוע

הפרסיס בחסות:

צעצועי רונפלד

יפו 34 ירושלים | טלפקס 02-6240854

פרצופה של הזוגיות

משתנה מדור לדור, ונדמה

שבדורות האחרונים חל ממש מהפך בתחום – הן בעולם הכללי, עם רוחות השוין והפמיניזם והשפעתן גם על בית ישראל, והן במודעות, בציפיות הגוברות והולכות ובעיסוק בחיי הנישואין ושיפור איכותם גם בעולם היהודי והתורני. האם זו מעלה או חסרון (גם אם מוכרח)? חכמי האמת מסבירים כי התופעה העולמית הכללית של עליית מעמד האשה – המתבטאת גם ב'מהפכה השלישית' של לימוד תורה לנשים – היא חלק ממגמה כוללת של תיקון עולם, עליית המלכות. גם ההשקעה המרובה יותר בחיי נישואין אינה נובעת (רק) מפינוק יותר, אלא מתביעה שיחוד קוב"ה ושכינתיה ישתקף יותר ויותר בחיינו שלנו. אכן, כמו כל שינוי פנימי אמיתי – עלינו לקבל את הדברים ממקור טהור וקדוש, מתוך העמקה נוספת בתורתנו הקדושה, באופן של לכתחילה, ולא חלילה כהתפשרות דיעבדית בשל רוחות זרות המנשבות בעולם.

הרב גינזבורג שליט"א מלמד שנים רבות, בדיוק באופן הזה, על המשמעות העמוקה של חיי הנישואין לכל גווניהם ועל עליית מעמד האשה. בחוברת שלפנינו דוגמה נפלאה לכך בשיעור על "עזר כנגדו" – מגוון פירושים של "עזר כנגדו", רובם הגדול של הראשונים, נארג לפנינו ל'פרצוף' של זוגיות שיוונית, רצונית ובחירתית, מלאה חבה, אכפתיות וכבוד הדדי. תנסו את זה בבית!

מעוניין להפיץ את **ואביטה** במקום מגוריך?

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח מייל לכתובת: **itiel@pnimi.org.il**

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון במספר **079-9211452**

או במספר **02-5434297** – המספר פתוח לניידים כשרים.

לפניות בנושא העלון: **052-4295164**

pnimi.org.il